

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Disputatio I. De praecepto charitatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

TRACTATUS SEXTVS DE CHARITATE, ET EI ANNEXIS,

ET CONTRARIIS.

PROOEMIUM.

D O S T Fidem, & Spem, agimus de Charitate, non quia Charitas illis sit inferior, cum potius omnium virtutum suprema sit, sed quia generatione est posterior, ut constat ex Tridentino; sessione 6. capite 7. De hac virtute latissime tractant Theologi cum Magistris, in 3. à distinctione 27. usque ad 37. & cum Divino Thoma, 1. 2. à questione 23. usque ad 44. Nos verò sex disputationibus hunc tractatum absolvemus, omisso scholasticis quæstionibus de augmento, & decremento Charitatis.

- Prima erit de præcepto charitatis erga Deum, & proximum.
- Secunda de externo effectu charitatis, qui est elemosyna.
- Tertia de alio effectu, qui est correctio fraterna.
- Quarta de quibusdam vitiis charitati contrariis.
- Quinta de bello; rixa, & duello.
- Sexta de scandalo.

DISPUTATIO I.

De præcepto Charitatis.

PUNCTVM I.

Quid sit charitas, quod eius obiectum, & qua ratione à fide & spe distinguatur.

1. Charitas sumitur pro actu, & pro habitu.
2. Qua ratione charitas definitur.
3. Per charitatem amatur Deus amore benevolentia.
4. Proprius obiectio non possit inter Deum, & hominem veram amicitiam intercedere. Et sit illi satis.
5. Primarium obiectum charitatis est Deus Secundarium proximum, quatenus ad Deum refertur.

C H A R I T A S aliquando pro actu, aliquando pro habitu sumitur. De utraque acceptione accipi potest illud ad Colossens. 3. Super omnia hæc charitatem habete, quod est vinculum perfectionis. & 1. ad Timoth. 1. Fines præcepti est charitas. Specialiter de actu locutus est Christus Dominus, Matth. 22. cum dixit, Dilige Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c. & proximum tuum, sicut te ipsum. De habitu locutus est Paulus ad Rom. 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris, & 1. Corinth. 13. Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc, maior autem horum est charitas.

1. Hæc autem definitur, ut sit virtus theologalis, & supernaturalis, qua amatur Deus amore supernaturali benevolentia, & proximus propter ipsum. Esse virtutem theologalem, & supernaturalem constat, quia Deum immediatè respicit, & in illius summa perfectione complacet, quod est quid honestissimum; quòd esse virtutem omnium perfectissimam inde probatur, quia eo

virtus perfectior est, quo perfectius nostram voluntatem divinæ subicit, & conformat, cum divina voluntas nostræ voluntatis regula sit, & mensura: at charitate perfectius Deo subicimur, eiusque divinæ voluntati conformamur, quam per reliquas alias virtutes; siquidem charitas in omnibus, & per omnia intendit Deo complacere, eiusque voluntatem exequi, & hoc absque ullo respectu proprii commodi, sicuti habet spes. Ergo est virtus omnium perfectissima, & ita videtur definitum à Christo Domino, Matth. 22. cum dixit, diligere Deum esse maximum, & primum mandatum, & à Paulo 1. Corinth. 13. Minor autem horum est charitas, & ad Romanos 13. Plenitudo legis est dilectio.

2. Dixi esse virtutem, qua amatur Deus amore benevolentia, ut distinctus ab amore concupiscentia, in eo consistit, ut velis amico bonum, quia illi bonum est, non quia tibi commodum est, cum autem Deo servite vis, quia ipse quolibet obsequio dignissimus est, amore benevolentia illum prosequeris. Et idem est, si ex eodem affectu velis proximo beatitudinem, non quia proximo bona est, sed quia est gratum, & iucundum Deo illam habere proximum. Adde non solum esse virtutem, qua amatur Deus amore benevolentia, sed etiam qua amatur amore amicitia. Est enim vera amicitia inter Deum, & hominem, iuxta illud Ioan. 15. Vos autem dixi amicos, quia omnia, quæ audivi à patre meo, non feci vobis, & ratione constat. Nam vera amicitia in eo consistit, ut velis amico bonum, quia illi bonum est, ipseque vicissim tibi bonum velit, quia tibi bonum est. Hoc autem totum reperitur in iustis qui Deum amant: cumque esse ita perfectissimum gaudent, quia illi bonum est. Similiter etiam Deus hominem iustum amat, de eiusque iustitia gaudet, quia homini bona est: & licet huiusmodi iustitiam ad se, suamque gloriam referat, hoc non obest rectæ amicitia, quia illum non refert ad se, quasi illa indigeat, sed quia ipse totius bonitatis est principium, & finis, sicut Petrus veræ amicitia amore prosequeris, etiam eius amorem in Deum, tanquam in ultimum finem referas.

4. Dices, de ratione amicitia est æqualitas, ut dixit Aristot. 8. Et hic cap. 5. sed inter dominum, & servum, inter Regem, & subditum, & à fortiori inter Deum, & homines non potest esse æqualitas. Ergo non potest esse vera amicitia. Respondeo verum esse inter dominum, & servum, inter Regem, & subditum; & inter Deum, & homines in pura natura constitutos non posse veram amicitiam intercedere. At si dominus servum, & Rex subditum

DE
STRO
ALAO
TOM,
II II
IV

eximat ab statu subiectionis & seruitutis, illūmque in altiori gradu constituat, & aliquo modo sibi similem faciat, vera amicitia intercedere inter illos potest, vt sēp̄ intercedit. Deus autem media charitate diffusa in humanis cordibus homines eleuat supra statum suae naturae, illōsque quodammodo sibi similes facit, iuxta illud 1. Petri 1. *Maxima*, & pretiosa nobis promissa donauit, & per hac officium diuina confortes natura. Ergo vera amicitia inter Deum, & hominem intercedere potest. Secundō respondo ad rationem amicitiae non requiri vt supponat aequalitatem, sed sufficit, si illam aliquo modo constituat, quod facit Deus charitatem infundendo. Respondeo tertio ad amicitiam non requiri aequalitatem omnimodam, sed sufficere secundum quandam proportionem, qua ratione inter Regem, & subditum, & inter patrem, & filium esse potest vera amicitia, etsi non reperitur omnimoda aequalitas, quia est amicitia supereminencia, vt dixit Aristor. 8. *Ethic. cap. 7.*

5. Ex his constat quodam sit charitatis obiectum est enim primarium obiectum Deus ipse secundum omnes suas perfectiones, secundarium proximus, quatenus Deo refertur, illiusque beatitudinem participare potest. Vt autem proximus per charitatem diligatur, non debet diligi propter aliquam bonitatem in ipso existentem sine respectu ad Deum, quia tunc non charitate, sed amicitia, quae est virtus moralis, amaretur. Debet ergo amari propter bonitatem relatum ad Deum, scilicet quia est creatura Dei, & filius eius adoptiuus, vel quia Deo placet, vt sic ametur, &c. Ex quo fit nullum actum charitatis theologicae virtutis habere veram rationem amicitiae erga proximum, sed solum circa Deum quia per virtutem theologiam non desideramus bonum proximo, quia bonum illius est, sed quia in bonum Dei cedit, scilicet in eius honorem, & gloriam. Ergo talis amor non est amor amicitiae erga proximum, sed circa Deum, sicut non est amor amicitiae erga seruum, cum illi bonum desideras, quia cedit in bonum domini, cuius ipse seruus est. Ita docuit Valquez tom. 1. in 3. p. disp. 98. cap. 2. Lessius de iustit. cap. 16. num. 23. Coninch. disp. 24. de obiecto charitatis dubitandi 1. numero 19. 20. & 23.

PUNCTVM II.

An sit speciale praecipuum dilectionis Dei.

1. *Esse speciale praecipuum dilectionis defendunt Doctores communiter.*
2. *Quibus impugnetur hoc speciale praecipuum.*
3. *Defenditur communis sententia.*
4. *Satisfit rationibus n. 2. adductis.*
5. *Explicatur modus huius praecipui.*
6. *An peccet aduersus hoc praecipuum, qui vellet in hac vita perpetuo manere.*

7. **L**atum esse speciale praecipuum de diligendo Deum tenent cum D. Thom. omnes eius expositores, Valent. disp. 3. quest. 19. p. 1. Lorca scilicet 3. disp. 47. Torres disp. 97. dub. 1. Coninch. disp. 24. dub. 2. n. 28. Sanchez lib. 2. cap. 35. num. 1. Bonacina disp. 3. quest. 4. quest. 1. Probant ex illo Deuteronom. 6. *Diligas Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, &c.* & ex illo Matth. 22. vbi loquens Christus de praecipuo dilectionis dixit esse maximum, & primum mandatum. Neque deest ratio conueniens: si enim de fide, & spe, vt iam diximus, datur speciale praecipuum, quomodo negandum esset charitati, quae nos Deo perfectius vnit?

2. Dices supradictas solum probare dari praecipuum de habenda charitate, vt pote ad salutem omnino necessaria, at non probare dari speciale praecipuum de aliquo actu interno amoris, quo Deum aliquando ames. Primum, quia in Decalogo non continetur tale praecipuum. Ergo signum est praecipuum charitatis non esse praecipuum aliquod speciale aliquo speciali tempore implendum, sed generale omnium praecipuorum. Sicut praecipuum de proximi dilectione, quod Christus dicit esse secundum praecipuum, non est speciale praecipuum, sed in Decalogo praecipuis continetur. Et confirmatur, quia in his duobus praecipuis vniuersa lex pendet, & Propheta. Ergo haec duo praecipua in reliquis omnibus imbibuntur, neque sunt ab illis distincta. Secundum, quia Ioann. 14. dicitur: *Qui habet mandata mea, & seruat ea, ille est qui diligit me, & alibi, plenitudo legis est dilectio.* Ergo obseruantia mandatorum est dilectionis praecipuum, & non aliud distinctum. Et confirmo ex illo 1. Ioann. 3. *Qui non diligit, manet in morte*, quod intelligi non potest de actuali dilectione, sed solum de habituali & aliis continet, & incessanter deberemus Deum actualiter diligere, quod in hac vita est impossibile. Confirmo secundo ex illo Deuter. 10. *Nunc Israel audi, quid Dominus Deus tuus petit à te, nisi vt timeas Dominum Deum tuum, & ambules in via eius, & diligas eum!* In quibus verbis etiam videtur dilectio Dei tanquam quid distinctum praecipui à reliquis vitiis mandatorum Dei. At si bene perpendatur, contrarium colligitur, siquidem ibi praecipitur timere Deum, vt quid distinctum, cum iam dixerimus supra de timore non esse speciale praecipuum, sed

per reliqua vagari. Quare illa omnia verba eundem sensum habent, scilicet Deum non offendere, sed omnia eius mandata obseruare. Tertio in lege gratiae solum dantur praecipua de medijs necessarijs ad salutem: at dilectio actualis Dei super omnia non videtur necessaria ad salutem, cum in sacramento Penitentiae per attritionem consequi gratiam possis, qua obtemperat obtines salutem. Quarto, si daretur hoc praecipuum speciale, non solum esset de diligendo Deum, sed de diligendo Deum ex toto corde, & ex tota anima, & iuxta locum relatum Deuteronom. 6. & Matth. 22. At amare Deum in hac vita ex toto corde, & ex tota anima videtur impossibile; vt tradit August. lib. de perfect. iustit. ratiocinat. 17. vbi inquit, cum adhuc aliquid est carnali concupiscenti, quod vel continendo frangitur, (vt contingit in hac vita) non omnino ex tota anima diligitur Deus. Augustinum sequitur D. Bernard. sermone 50. in Cant. explicans illa verba, *Indignauit in me charitatem.* Est (inquit) charitas in actu, est & in affectu, & de illa quidem quae operis est, puto datam legem esse hominibus, mandatumque firmatum: nam in affectu quia ita habet, vt mandatur. Ergo illa mandatur vt meritorium, ista vt primum datur, & infra. Quomodo ergo iubenda fuit, quae implenda nullo modo erat? Ex quibus verbis videtur clarè Augustinum, & Bernard. sentire charitatem secundum affectum non praecipui in hac vita, sed solum in opere, hoc est, in executione mandatorum Dei. Propter haec affirmat aliqui non dari de dilectione Dei, & proximi speciale praecipuum, sed esse generale indistinctum à reliquis, sic Valquez tom. de penitent. quest. 90. artic. 1. dub. 4. num. 40. Molin. 1. part. q. 63. art. 2. & 3. disput. tomica. membr. 2. §. id etiam quod affirmant. Ianfenius concord. Euangelic. 81. Maldonat. Matr. 22. vers. 39. dicit haec duo praecipua maxima totius legis praecipua à Christo Domino dici, non quod distincta ab alijs praecipuis sint, sed exterorum compendium. Ioann. Sanchez in select. disp. 1. n. 21.

3. Sed his non obstantibus retinenda est communis sententia, asserens praecipuum dilectionis esse speciale, & non tantum generale de omnibus praecipuis. Mouet primo, & praecipuum quia ita communis sententia affirmat. Secundum, ex illo Matth. 22. vbi dixit Christus esse maximum, & primum mandatum, quod dicit non potest, si non esset distinctum à reliquis, & illorum radix, & principium. Tertio, quia Deus est obiectum summo amore dignum, tum ob perfectiones, quas in se habet, tum ob beneficia, quae hominibus confert. Ergo decebat naturae rationali imperare, vt hoc obiectum amaret. Quarto, amare hoc obiectum est naturae rationali summe conforme. Ergo si ita amandum homini praecipitur, & ipse per totam vitam eius amorem appellat, iniuriam censendum est Deo facere. Adde, nihil gratius est Deo, quam noster animus, & voluntas, iuxta illud, *Fili pone me super ceterum, vt signaculum super brachium tuum.* At per dilectionem totus animus, & voluntas Deo perfectissime conceditur, non sicut per reliquarum virtutum actus. Ergo dicendum est esse de dilectione actuali praecipuum.

4. Neque argumenta in contrarium conuincunt, etsi difficulta sint.

Ad primum fateor in Decalogo praecipuis non contineri formaliter praecipuum de dilectione Dei, & proximi, sed potius esse praebula ad omnia illa vt docuit D. Thom. 2. 2. q. 44. art. 1. ad 3. & 1. 2. quest. 100. art. 4. ad 1. Nauar. cap. 1. num. 5. Sanchez lib. 2. in Decal. in praefatione. Nam tria prima praecipua Decalogi non sunt de diligendo Deum, sed de illo honorando adoratione laetitia, iuramento, obseruatione festorum, & proinde non ad charitatem, sed ad religionem proprie pertinent. Reliqua, quarto excepto, quae proximos respiciunt, negatiua sunt, non occides, non fornicaberis non furum facies, &c. Quare beneficentia, & misericordia in illis expressis non continentur. Restat ergo, vt dicamus, haec duo praecipua amoris Dei, & proximi ad reliqua omnia praebula esse, & in illis tanquam in primis principijs includi, & proinde obseruatis illis duobus praecipuis omnia obseruantur, quia in illis duobus vniuersa lex pendet, & Propheta.

Dices pendere vniuersam legem ex dilectione Dei, & proximi non actuali, sed habituali: siquidem ad obseruationem reliquorum mandatorum non requiritur, vt actu diligas Deum, vel proximum, alij peccando contra religionem, vel iustitiam, peccates etiam contra speciale praecipuum charitatis, Ergo signum est praecipuum de charitate non esse de charitate actuali, sed habituali.

Respondeo vniuersam legem pendere ex praecipuo dilectionis Dei, & proximi, non quatenus affirmatiuum est tantum, sed potius quatenus est negatiuum, nam secundum hanc rationem obligat, vt nec Deum, nec proximum offendamus, & obligat semper, & pro semper, & secundum hanc rationem est generale praecipuum reliquis praecipuis commune, & in illis imbibitur: secundum autem quod affirmatiuum est, à reliquis distinctum.

Ad secundum cum suis confirmationibus eodem modo respondemus feruenter praecipua diligere Deum non potius, & formaliter actu dilectionis, nisi praecipuum sit de dilectione, sed solum virtualiter, & interpretatiue, quatenus interpretatiue potest Deum diligere, qui eius voluntatem exequitur.

Quartum argumentum petit, vt explicetur modus huius praecipui, quid intelligatur illis verbis, *ex toto corde, & ex tota anima, &c.*

Et pro quo supponendum est nos posse Deum amare supernaturali amore, appreciatio, aut intensivo. Amore appreciatio amamus Deum; si cum omnibus aliis rebus praeferamus, & ita ex illius amore affecti sumus, ut velimus omnia perdere, potius quam ipsum. Intensivo autem amore super omnia amamus, si ferentiori, intensiori actu, quam omnia alia diligamus. Contingere autem potest, & saepe ita contingit, ut rem aliquam ames praeter omnibus appreciatio amore, non tamen intensivo, & contra, ut eam ames intensivo, & non appreciatio, ut bene dicit Valent. disp. 3. qu. 4. punct. 1. vers. sed ut praeferat. Praeceptum ergo de diligendo Deum super omnia de amore appreciatio, & non de amore intensivo intelligitur. Nam de illo amore intelligitur praecipuum, quod de se efficax est ad omnia praeccepta servanda: sed hic est amor appreciatio; quia habens illum, praefert Deum omnibus aliis rebus. Ergo de illo amore praecipuum intelligitur. Adde, de intensivo amoris praecipuum non datur, tum quia non datur de amore ita intensivo, quin illa ratione intensivo esse possit; aliam omnes hoc praecipuum exequentes amarent Deum ita intensivo, ac Christus amavit. Neque datur de amore ita intensivo, qui explet totam efficaciam auxilii, aliam habens auxilium ad amandum Deum amore intensivo ut oculo, si illum amaret, ut quatuor, non diceretur praecipuum charitatis satisfacere. Neque etiam datur de amore, qui in intensivo praecedat omnes alios creatos amoris aliam dolens filius qui de patris morte, & condemnatione doleret: quod intensivo ac de suis peccatis, non amaret Deum super omnia. Adde peccatum, si de facto intensivo patrem aut matrem amaret plusquam Deum iuxta illud Matth. 10. Qui amat patrem aut matrem plusquam me, non est me dignus. Quae omnia sunt absurda. Ergo manifestum est non de intensivo, sed de estimatione praecipuum dilectionis esse intelligendum: & ita alii relatis docet Sanchez lib. 2. in Decalog. c. 35. num. 2. Bonac. disp. 3. q. 4. de charit. punct. 1. Valquez 1. 2. disp. 164. c. 3. Coninch. disp. 2. dub. 1. num. 14. & segg. Suarez. disp. 5. de charitate sect. 2. & alii apud ipsos. Quocirca argumento respondemus praecipuum quidem hominibus amare Deum super omnia ex toto corde, & ex tota anima secundum estimationem, non secundum intensivum; cum Bernard. & August. dixit hoc praecipuum non impleri in hac vita, sed in futura, intelligendi sunt non de materia praecipui, sed de fine ipsius praecipui. Materia, inquam huius praecipui est amor Dei appreciatio; & hic in hac vita impletur. Finis vero illius praecipui est Deo pro viribus incontinenter adherere, qui finis solum in caelo a Sanctis obtinetur, sic explicat August. & Bernard. Valent. 2. 2. disp. 3. q. 19. punct. 1. vers. itaque cum August. Coninch. disp. 24. de charit. dub. 2. n. 35. in fine.

6. Adversus hoc praecipuum affirmat Sanchez lib. 2. c. 35. in fine. cum Nauarr. summ. cap. 11. num. 20. Ledesin. in summ. summ. ubi de confess. post. dub. 12. in interrogat. circa primum praecipuum. Man. 1. tom. sum. c. 11. sine Bonacina disp. 3. quae. 4. de charitate. punct. 1. sine peccare mortaliter eum, qui deliberat vel in hac vita perpetuo manere, quia praefert Deo, eiusque visioni & fruitioni delectationis huius seculi. At desiderare longam vitam affirmat vacare culpa. Sed hoc dictum non videtur per se approbo, si enim ex eo quod velis in hac vita perpetuo durare, inferatur te delectationis humanas diuinae fruitioni praefertre, etiam cum longam vitam desideras, praefers pro illo tempore delectationis humanas diuinae fruitioni. Ergo hoc etiam sufficit ut pecces, quia summa peruersitas est pro vno, & minimo instanti diuinam fruitionem humanae voluptati postponere. Quapropter cum vitam sine termino desideres, solum videris desiderare hac vita non priuari. Hoc autem per se malum non est, sed potius bonum. Ergo, Adde te necesse, an post hanc vitam saluandus sis, an condemnandus. Ergo cum desideras in hac vita perpetuo manere, potes illud desiderare, ut periculum condemnationis fugias: sed hoc periculum fugere non est malum. Ergo non est peccatum mortale tale desiderium absolutum. Ergo solum esse potest, cum de facto praeripionem vitam huius seculi bonis, quae tibi Deus in aeternum praeparauit, quod raro, vel nunquam nisi sceleratissimo accidit.

PUNCTUM III.

An hoc praecipuum dilectionis sit praecipuum de dilectione naturali, vel supernaturali.

- 1. Quid sentias Valentia.
- 2. Neque est praecipuum directum de dilectione naturali, neque de supernaturali determinatum.
- 3. Sancti eadem oblationi.

R. Respondet Valent. 2. 2. disp. 3. quae. 19. punct. 1. vers. dico secundum Sanchez lib. 2. in Decal. cap. 31. n. 4. per se obligare ad amorem supernaturalem in aliquibus casibus amore naturali esse contentum. Priorem partem probant, quia dilectio Dei debet esse sine non facta, ad Timoth. 1. hoc est, procedens ex cognitione supernaturali fidei, & circa obiectum supernaturale. Ergo debet esse supernaturalis. Item haec dilectio est necessaria ad salutem, sed quidquid ad salutem necessarium est, supernaturali est.

Ergo Posteriorem partem probant, quia saepe dilectio expositulatur solum ad impediendam Dei offensam, tuendumque diuini honorem: sed ad hunc effectum sufficit naturalis dilectio. Ergo non praecipitur supernaturalis.

2. Caeterum dicendum est de directe non obligari ad amorem supernaturalem, neque ad amorem naturalem, sed solum ut ames Deum super omnia ob eius infinitam bonitatem, quantum cum Dei gratia possis. Ex hac obligationis satisfactione oritur, ut illum ames supernaturali amore, si habitum supernaturalem habeas, vel auxilium Dei extrinseco supernaturali praecuiens: si autem illis careas, amabis Deum naturali amore. Et ratio est manifestata, quia in tua potestate situm non est Deum amore supernaturali, potius quam naturali prosequi, quia cum hac differentia non tam ex obiecto formali, quam ex principio influente in actum procedat, & haec principia non cognoscas neque tuae voluntati in operatione subdantur, ut possis uti pro libito principio naturali, supernaturali excluso. Efficitur sane supernaturalem amorem directe praecipui non posse, sed solum indirecte, quatenus praecipitur tibi, ut ames Deum, quantum cum gratia possis, aliam cognosceres te esse in gratia, sicuti cognoscis praecipuum amandi Deum te satisfecisse.

3. Neque obstat praecipuum dilectionem, quae ex fide supernaturali oritur, quaeque ad salutem necessaria sit, quia non praecipitur directe, sed indirecte. Non enim praecipui tibi potest directe praefertre, quod nullo modo cognoscis. At non cognoscis te supernaturali cognitione insigniri. Ergo non potest tibi directe praecipui amor ex supernaturali cognitione procedens sic docet, & bene probat Agidius de Coninch. disp. 24. de charitate, dub. 2. n. 23.

PUNCTUM IV.

Quo tempore hoc praecipuum dilectionis obliget.

- 1. Qui autem obligare in primo instanti usus rationis.
- 2. Non admittitur hac obligatio.
- 3. Fit satis rationibus n. 1. adductis.
- 4. Repellitur solum pro fine vitae obligare hoc praecipuum.
- 5. Neque approbatur semel tantum in vita hoc praecipuum obligare.
- 6. Quolibet die festiuo non obligat hoc praecipuum.
- 7. Neque etiam obligat, cum Baptismus suscipiendus est.
- 8. Neque item cum Eucharistia suscipitur.
- 9. Expenduntur aliquot casus, in quibus hac obligatio a Doctoribus agnoscitur, sed non approbatur.
- 10. Licet ne ultra tres annos differri.
- 11. Raro fidelis hoc praecipuum violat.

1. Loquimur de praecipuum dilectionis affirmatio (quia negativum semper obligat.) De hoc ergo praecipuum varie Doctores sentiunt. Primum tempus, quo assignari solet, est cum primum rationis usum assequeris. sic Bannes 2. 2. quae. 44. art. 1. dub. 1. ad 3. Nauarr. summ. c. 11. n. 8. Tolet. lib. 4. summ. c. 9. n. 9. & communiter omnes expositores, D. Thom. 1. 2. quae. 89. artic. 6. Vbi sanctus Doctor asserit illo tempore quemlibet obligatum esse te ad Deum conuertere, & omnia sua in eum tanquam in vltimum finem dirigere, quia consentaneum est creaturae rationali, ut suum creatorem recognoscat, & amet. Mouentur autem ad hanc obligationem statuen jam, tum ob rationem dictam, tum ob inconueniens, quod videtur sequi, si pro illo tempore hac obligatio negetur. Contingere enim potest, ut existens in originali, & ad rationis usum accedens, peccet venialiter, proferendo scilicet aliquod otiosum verbum, aut officiosum mendacium, & cum tali peccato originali, & veniali e vita discedat. Hoc autem est inconueniens, quia tali peccatori non est locus assignatus, siquidem neque est infernus; illuc enim soli decedentes in mortali audent. Neque limbus; quia ibi non est poena sensus, quia indiget veniale; neque est Purgatorium, ubi solum amici Dei purgantur. Ergo non est concedendus huiusmodi casus. Deinde, quia Innocentius III. in cap. maiores, de Baptismo. §. sed ad hoc, declarat dormienti adulto non remitti peccatum originale, quia hoc sine actuali mortali remitti non potest, ad cuius remissionem dormiens non se disposuit. Sane ergo in adultis originale esse non posse sine actuali mortali.

2. Caeterum haec argumenta non conuincunt, ut hanc obligationem ita grauem pro illo instanti asseramus. Nam licet conueniens sit, ut quilibet se, suaque omnia in Deum dirigat, cum primum rationis usum assequitur. At hoc ex obligatione fieri nec suauitati legis diuinae, nec imbecillitati humanae consonum esse potest, imò potius videtur impossibile; nisi aliquo superiore, & extraordinario lumine illustreretur. Quod sic probat. Nam ad executionem huius praecipui requiritur illius perfecta cognitio; ac ante usum rationis nequeunt pueri perfecte cognoscere, quomodo sit Deus super omnia diligendus, accedente vero usu rationis, si tunc ligantur praecipuum, ligantur sine illius cognitione. Itē nullus est qui cognoscat primum instans suae rationis principium. Quomodo ergo ligati praecipuum pro illo tempore potest? Haec quidem ratio conuincit (meo iudicio) si sumatur instans rationis Physicus.

DEI
S. TRO
ALAY
TONI
I. I.

Phyficum: at si moraliter fumatur pro aliquibus horis, vel diebus, et si non ita coniunctat, suo etiam modo efficaciam habet. Nam breui illo tempore vix possunt pueri instrui perfecte, in iis que necessaria sunt ad illius executionem. Deinde raro, vel nunquam instruuntur, quod est signum sufficiens non adesse pro illo tempore talem in pueris obligationem, sic docent alios referentes Azor. 1. part. lib. 4. cap. 10. quest. 6. et lib. 9. c. 4. quest. 1. Valent. 2. 2. disp. 9. quest. 19. punct. 3. Sanchez lib. 2. in Decal. cap. 35. num. 7. Coninch. disp. 2. dub. 3. num. 48. Suarez 4. tom. de penit. disp. 11. sect. 1. n. 14. et 15. et de charit. disp. 1. sect. 3. n. 21.

3 Ad rationem aduertam respondemus admitendo dari posse in homine existente in originali peccato veniale, priusquam mortale, quod necessario asserendum est, etiam si concedamus pro illo principio vsus rationis dari preceptum affirmatiuum dilectionis, siquidem ex defectu plene deliberationis potest illud preceptum omitti, cuius omisso, vt bene dicit Sanchez supra, solum venialis erit. Item poterit hanc obligationem precepti inter barbaros inuincibiliter ignorari: stante autem tali ignorantia inuincibili nullum in eius omissione committitur peccatum. Ergo poterit tunc venialiter peccare, peccato mortali non commisso, atque adeo cum originali, & veniali solum decedere. Ergo tam in sententia contraria, quam in nostra assignandus est locus, quod debeat decedens in originali, & veniali macula adire. Dupliciter ergo argumentum respondemus. Primum ad diuinam prouidentiam pertinere, ne permittat aliquem solo veniali, & originali maculatum in vita decedere, sic Sanchez cum alii dicto n. 7. At hoc gratis videtur excogitatum ad enodandam difficultatem. Quare secundo, & probabilius respondeo admitendo casum, posse inquam, aliquem cum originali peccato, & veniali tantum mortali, ipsi tunc ad libitum peccatorum accessurum, ibique aliqua perpetua, & temporalis pena confessionis orta ex displicentia sui ob illam maculam esse puniendum, sic Suarez tom. 4. de penitent. disp. 11. numer. 18. Coninch. disp. 24. de charitate, dub. 8. n. 40. et 41.

4 Secundum tempus huius obligationis assignant aliqui solum pro fine vite, sic Valquez tom. de penitent. quest. 86. artic. 2. dub. 6. num. 11. & hoc speculatiue loquendo iudicat verius Ioann. Sanchez in select. disp. 2. num. 21. S. neque frangitur, sed immerito in illud solum tempus obligationem reiciunt, cum hoc preceptum imponatur ad rectam vite instructionem, dirigendasque nostras actiones in suum debitum finem, gratiam & amicitiam cum Deo consequendam, que omnia potius in principio, quam in fine vite locum habent, sic Thomas Sanchez lib. 2. cap. 35. num. 8. Suarez de charit. disp. 5. sect. 3. num. 1. Valent. 2. 2. disp. 3. quest. 19. punct. 1. vers. septimus casus.

5 Tertium tempus huius obligationis, alij, quos tacito nomine refert Sotus lib. 1. de natura. et gratia c. 2. vers. dicimus ergo, assignant indeterminatum, & vnicum tantum, ita vt qui semel in vita huic precepto satisfecit non reuocatur amplius illo, consentit Ioan. Sanchez dicta disp. 1. num. 21. quia cum nullum tempus signet Deus, quo debeat diligi, sed liberum homini relinquit, vt tempore a se electo obligationem exequatur, efficitur mortis tempore obligatum esse, si antea obligationem non impleuit, quia ultra illud tempus non restat aliud eligendum. At hoc dictum communiter a Doctoribus reprobat, vt testantur Sanchez, Valent. Saa, Coninch. & alij, tum quia permittit in finem vite hanc obligationem reici, neque arctat ibi exercendum esse, si antea de curu temporis illi aliquando satisfecit. Item derogat maxime amicitie diuine, vt semel tantum in vita ad sui exercitium obliget, si enim alia precepta non vnicu actu contenta sunt, sed plures exoptantur, cur hoc preceptum omnium dignissimum vnicu actu contentum erit.

6 Quarto alij per contrarium extremum affirmant tempus huius obligationis esse quemlibet diem festiuium, ita Sotus in 3. disp. 27. quest. unica. ad 3. S. quantum ad secundam. Tabien. verbo charitas quest. 10. Angel. verbo feris. num. 41. Gabr. in 3. dist. 37. quest. unic. art. 3. Almat. quest. unica. Fundamentum, quia Deus non tam honorandus est externo cultu, quam interno, corpore, quam mente. Sed precipuus cultus internus, qui Deo exhiberi potest, est dilectio super omnia. Ergo hanc est illo tempore precepta. Sed hanc obligationem communiter Doctores reiciunt, quia non quemlibet honoratio interna, que diebus festis fieri potest preceptum, sed solum que necessaria est, vt ab opere seruilis abstinere, & Missae sacrificio interesse, quia solum hanc precepta sunt tam diuino precepto sanctificandi festa, quam Ecclesiastico. Sed hanc prelati possunt, vt de se constat, sine actu dilectionis, & ab homine in mortali existente. Ergo. Adde nullum esse, qui de hac omissione facti die festo se acculer. Ergo credibile non est hanc esse obligationem; alias parochi tenerent suos fideles de illa monere, & ad illius impletionem excitare, quod videmus non fieri, sic docent cum D. Thom. Couarr. Nauarr. Soto, & aliis, Sanchez lib. 2. cap. 35. num. 8. Suarez disp. 5. sect. 3. numer. 1. Coninch. disp. 24. dub. 3. numer. 43. Bonacina disp. 3. quest. 4. de charit. punct. 2.

7 Quinto alij dicunt adultos recipientes Baptismum obligatos esse hoc precepto, quia suscipiens Baptismum se seruum Christi proficitur, in cuiusque obsequio promittit toto vite tempore perseruaturum; decet ergo, vt hoc propositum firmet diuino

amore. Item cum quis se militiae adscribit, debet se sua que omnia in Principem referre. Ergo miles Christianus, qui in Baptismo suum nomen Christo concedit, omnia in illius obsequium referre tenetur, sic Sotus lib. 1. de natura, et gratia, cap. 22. vers. dicimus ergo, casu 1. et lib. 2. de iustit. quest. 3. art. 10. vers. responsio harum. Valent. disp. 3. quest. 19. punct. 1. vers. secundus casus. Sed neque hanc obligatio a Doctoribus admittitur, quia ad dignum suscipiendum Baptismum, sufficit attritio concepta ex metu poenae, que amorem Dei super omnia non includit. At respondet Valent. supra, solum probare amorem Dei super omnia non requirit tanquam dispositionem ad dignum sacramentum suscipiendum, bene tamen necessarium esse, vt quis rite, & firmiter se proficitur Dei seruum in Ecclesia Christi, cui se aggregat. Ceterum neque ad hunc effectum censo amorem Dei necessarium esse, et si conuenientissimus: nam ipsius Baptismi susceptione cum attritione debita satis se seruum Christi proficitur, & firmum animum habet nunquam ab illius obsequio recedendi, & neque opus est militi Christiano omnia in Deum expresse referre, sufficit si virtualiter referat, per propositum, quod habet eius voluntati perpetuo obsequaturum, sic alij relatis, docent Sanchez lib. 2. cap. 35. num. 9. vers. secundus casus. Suarez disp. 5. de charitate, sect. 3. num. 2. Coninch. disp. 24. dub. 3. n. 44.

8 Sexto defendunt alij, quos Eucharistia sumenda est, obligare hoc preceptum, vt sic cum Deo intime vniamur, sic Bannes 2. 2. quest. 44. art. 1. dub. 1. ad tertium. Sed est obligatio sine fundamento, quia ex Paulo Iuncto Tridenti solum habetur debere se hominem probare ad Eucharistiam media confessione, si conscientiam habet peccati mortalis; neque vllibi affirmatum est per dilectionem aduentum esse probandum peccato mortali contentem, & ita hanc obligationem reprobat ex communi sententia Sanchez supra n. 8. Azor. tom. 1. lib. 9. cap. 4. quest. 1.

9 Septimo alij dicunt obligare hoc preceptum. Primum, cum martyrium subendum, vel aliud egregium, difficile opus aggrediendum, quia expedit tunc firmare animum Dei obsequio, sic relato Soto docet Valent. 2. 2. disp. 3. quest. 19. punct. 1. vers. quinta casus. Sed esto conuenientiam agnoscam, obligationem improbo, quia nullo fundamento nititur, oratione enim, alique virtutum actibus te mutare potest, sic Suarez disp. 5. de charitate, sect. 3. num. 2. Coninch. disp. 24. dub. 3. n. 45.

Secundo, si beneficium magnum a Deo acciperis, quia expediret redamare, qui te ita amauit, sic Sotus lib. 2. quest. 3. art. 10. vers. responsio horum. Valent. punct. 1. casu 4. Tolet. lib. 4. cap. 9. num. 10. subdit Valent. Si beneficium est naturale ad amorem naturalem obligare, si supernaturale, ad supernaturalem. Sed merito hunc casum Sanchez dict. cap. 35. num. 9. Suarez, & Coninch. supra, reiciunt, vt ipse firmo fundamento carentem, quia ex beneficii receptione solum iure naturae ad gratias referendas obligari potest, & hoc non immediat post acceptum beneficium, potest enim abique mortali aliquandiu differri.

Tertio dicunt obligare hoc preceptum, quoties adis blasphemantes, & Deo grauem iniuriam inferentes, vt media tua dilectione iniuriam factam quasi repares, sic Sotus dicto art. 10. Nauarr. cap. 11. num. 10. Valent. dicto punct. 1. casu 6. Sed immerito hoc obligatio charitati imponitur, cum si aliqua est, religioni adhibenda sit, qui incumbit diuino honorem defendere, & illi aduersum impedire quoad possit. Quocirca vt hac obligatio etiam religione sit, debet honor diuini periclitari, nisi tu eius partes assumas, sic Sanchez lib. 2. cap. 35. num. 9. vers. sextum tempus. Coninch. disp. 14. dub. 3. n. 4.

Quarto obligare hoc preceptum asserunt, cum graues insurgunt tentationes, specialiter oij Dei, & illis est periculum conueniendi: sic Sanchez n. 9. sine. Bonacina disp. 3. quest. 4. de charitate, punct. 2. n. 2. At credo hoc verum non esse regulariter, quia aliis viis superari tentatio potest, consideratione scilicet glorie promissa vincendi, & poenarum inferni succumbendi, quare nisi dilectio Dei medium esset necessarium (quod raro, vel nunquam praesum potest) illius obligatio ob tentationes vincendas affirmari non debet, sic Coninch. disp. 24. dub. 3. n. 45. et 59. Suarez. disp. 5. de charitate, sect. 3. n. 3. vers. alij addunt.

Quinto asserunt alij, instante periculo mortis, etiam si peccati mortalis confectus non sis, imo etiam si illius conscientia sacramentaliter confitearis, te obligatum esse Deum super omnia diligere, sic Valent. disp. 3. quest. 19. punct. 1. casu 7. Suarez disp. 5. de charitate, sect. 3. num. 3. Coninch. disp. 24. dub. 3. num. 51. Mouentur, quia licet certum sit attritionem cum Sacramento conferre gratiam tibi non constat talem attritionem habere, eniti debes ad contritionem, vt sic saltem attritione habeas: agitur enim tunc de salutem, quam oportet omnibus modis securam reddere. Secundo si in illo periculo, & necessitate omittis contritionem, contentum attritionis dignus videris, vt nec attritione habeas. Tertio cum demon grauissimas tentationes immitit, sciens modicum tempus habere: debes ergo animum in diuino obsequio firmare meliori modo, quo possis. Adde te velle cum Deo perpetuum amicitiam habere. Expedit ergo vt in fine vite illam habeas post vitam continuandam. Fateor hanc obligationem esse satis probabilem, & in praxi semper consulendam. At non est omnino certa, si peccati mortalis conscientia non es, nam illam reiciunt. Azor. tom. 1. lib. 9. cap. 4. quest. 1. Sanchez lib. 2. cap. 35. num. 9. vers. octauum tempus.

10. Quapropter ut certum tempus huius obligationis signemus, distinguo duplicem obligationem, aliam, quae per se, & ex vi charitatis oritur, aliam, quae per accidens ratione alterius adiuncti, cui charitatis dilectio necessaria est. Quando enim dilectio non est per se, sed aliunde necessaria, illam omittas, non aduersus charitatem, sed aduersus aliquam virtutem peccas Exemplo declaro. Exitus in mortali, vis ministrare, aut recipere aliquod sacramentum, tenetis peccatum expellere ex anima, vt dignè ministrare, quod nisi media attritione cum sacramento poenitentiae, vel contritione, quae amorem Dei super omnia includit fieri non potest. Si igitur tunc omittas hanc media assumere, & sacramenta ministrare, non aduersus charitatem sed aduersus religionem peccabis, quia ex religione obligatio habendi dilectionem, casu quo sacramentum poenitentiae non recipiatur, ortum habeat. Sed de hac obligatione in praesenti non est sermo sed de illa, quae per se, & ex vi charitatis oritur. Hac ergo obligatione existimo quemlibet adiuuati teneri, non singulis annis, vt placuit Petro de Ledema 2.ona summ. tractat. 6. cap. 5. post. 6. conclus. quia hoc est nimis durum, & nullo firmo fundamento nititur, sed aliquoties in vita, ita vt non multo tempore hoc exercitium differatur, signate autem hoc tempus, fieri non potest, sed prudentis arbitrio mensurandum est & reputatum autem dilationem trium annorum esse grauem. Nam qui tanto tempore diuinam bonitatem non reclamationem, eam videtur contemnere, & in periculo eam offendendi, & humanis rebus proponendi constituit. sic Coninch. disp. 24. dub. 3. num. 57. Suarez de charitate, disp. 5. sect. 3. num. 4.

11. Aduersus tamen raro quemlibet fidelem, nisi moribus deprauatus sit, huius peccati reum existere, quia saepe conatur contritione se ad absolutionem disponere, & saepe beneficia diuina, & summam bonitatem considerat, quibus ad effectum debitum amicitiae excitatur.

PUNCTUM V.

Utum teneamur ex charitate proximum diligere.

1. Quid sit proximus.
2. De fide est te esse obligatum proximum diligere.
3. Proponitur ratio dubitandi, an obligeris ad aliquem internum amorem.
4. Amore Dei potest amor proximi satisfieri.
5. Satisfit ratio dubitandi n. 3. adducta.

1. Permittendum est, qui nomine proximi intelligantur? Hi sunt qui supernaturalis beatitudinis sunt capaces. sic Doctores cum August. lib. 1. de doctrin. Christi. cap. 23. 26. & 30. Quapropter fidelis, & infidelis, peccator, & inimicus praedestinat & reprobus nomine proximi veniunt intelligendi, quia omnes hi, dum in hac vita degunt, capaces sunt beatitudinis, illisque beatitudinem velle potes, quod si tibi reuelatum esset aliquem esse reprobum, & condemnandum, adhuc circa illum charitatem exercere potes, quia & velle potes absolute, ne plura peccata committat, & simplici affectu vt beatus finem assequatur, absolute tamen ex suppositione, quod reprobus sit, velle non poteris illi beatitudinem, quia velles impossibile, scilicet reuelationem non esse veram. Pari ratione de damnatis (qui etiam suo modo proximi nobis sunt) velle potes, ne te peccata committant, & simplici affectu desiderare illius beatitudinem, non tamen absolute, quia absolute est impossibile. sic Suarez disp. 1. de charitate, sect. 1. d. 2. Hoc postea.

2. Dicendum est te obligatum esse ex charitate proximum, sicut te ipsum diligere, habetur Matth. 22. Diliges proximum tuum, sicut te ipsum, vbi particula sicut, non qualitatem, sed similitudinem denotat, quod & sequens est in scriptura, iuxta illud Ioan.

13. & 15. Hic est praeceptum meum vt diligatis inimicem, sicut dilexisti vos; & illud Matth. 5. Estote perfecti, sicut & Pater vester caelestis perfectus est & tradit pluribus exortans Athanas. serm. 4. contra Ariannum, circa medium. Diuus Thomas 2.2. quaestione 44. art. 7.

3. Difficultas est, an ad aliquem amorem internum procedentem ex charitate obligeris? Et ratio dubitandi est, quia eodem modo de praecepto dilectionis proximi locutus est Christus, iuxta illud Matth. 22. ac de praecepto dilectionis Dei, cum enim dixisset, Dilige Dominum Deum tuum, &c. hoc est maximum, & primum mandatum. statim subiungit, Secundum autem simile est huic. Dilige proximum tuum, sicut te ipsum. sed praeceptum dilectionis Dei obligat ad actum internum. Ergo & praeceptum dilectionis proximi ad actum internum obligabit. Item filius patrem, vxor maritum, beneficiarius benefactorem, & similes tenentur interno affectu prosequi, quia beneficia accepta, & obligationes impositae non solum ad exteriorum gratitudinem, sed etiam ad interiorum mouent, incitant, ac deuiunt. Ergo iam charitas obligare potest ad actum internum, quod si in aliquibus proximis hoc verum habet, in omnibus habere debet, cum praeceptum charitatis omnibus generale sit, & solum respicit proximum, quatenus ad imaginem, & similitudinem Dei factus est.

4. Haec ratio omnino conuincit te obligatum esse amare proximum, illiusque bonum desiderare. Sed huic obligationi credo fieri satis amore ipsius Dei, qui saltem virtualiter est amor proximi, iuxta illud Ioannis 4. Hoc mandatum habemus à Deo, vt qui diligit Deum, diligit & fratrem suum. Qui enim Deo placere in omnibus intendit, eiusque voluntatem exequi, necessitudo salutem proximorum velle debet, illamque procurare, prout cognouerit Deo placere. Amare autem proximum amore interno distincto ab amore ipsius Dei, credo te non obligari, nisi forte fuerit aliquando necessarius ad aliqua opera debita exhibenda. sic docent Scotus in 3. distinct. 30. §. quantum ad hoc, circa medium. D. Thomas 2.2. quaest. 25. art. 8. in corp. Loeza 2.2. sect. 3. disput. 58. num. 10. Suarez de charitate disput. 5. sect. 4. num. 4. Coninch. disp. 24. dub. 4. concl. 1. & 2. num. 66. & 67. Ratio est, quia ex charitate solum tenetis diligere Deum, vel proximum, quatenus talis dilectio in illorum bonum cedit: ac actus internus, praecise in bonum proximi non cedit cum illi incognitus sit; cedit tamen in honorem Dei, cui omnia patent. Ergo respectu Dei tenetis amorem internum habere, & respectu proximi solum quatenus est necessarius, ad vitandum odium, vel opera misericordiae, & signa beneuolentiae illi debita exhibenda: fauentque huic sententiae omnia, quae de dilectione proximi tradit. Ioann. 1. cap. 3. & 4. & Paulus ad Roman. 13. & alibi. Nam si bene expendantur, totum praeceptum dilectionis proximi in operibus misericordiae constituitur.

5. Ad rationem dubitandi respondeo, praeceptum dilectionis proximi esse simile praecepto dilectionis Dei, & esse idem cum illo, quoad actum internum, quia eodem actu, quo diligimus Deum diligimus & proximum, quod respiciens Ioan. 1. epist. c. 4. non dixit, haec mandata habemus à Deo, qui diligit Deum, diligit & fratrem suum; sed dixit, hoc mandatum habemus à Deo, quod vnum, & non duplex sit mandatum. Est autem mandatum proximi simile mandato Dei, & ab illo distinctum secundum opera externa. Alia enim sunt, quae hominibus exhiberi debent, alia quae Deo. Sed quia horum operum exhibitio à iure naturae, & diuino procedit, ex eodem respectu, scilicet Dei super omnia dilecti, idem vnum praeceptum alteri dicitur esse simile.

PUNCTUM VI.

Qua ratione cum inimicis, & peccatoribus procedere debeas, ne charitatis praeceptum offendas.

1. Obligatio est diligendi peccatores, & inimicos.
2. Non potes peccatori, vel inimico velle malum, quia malum illius est.
3. Neque potes velle vindicari, sed tenetis ex corde remittere offensam, imò neque praeberis alii fundamentum suspicandi te non remittere.
4. Quid debeas facere, ne hoc fundamentum praebeas.
5. Per se non tenetis inimicum occurrentem salutare; at aliquando tenetis.
6. Si ipse te prius salutauit regulariter tenetis.
7. Si inimicus veniam postulet, tenetis signa exhibere amicitiae.
8. Non tenetis satisfactionem debitam pro iniuria remittere.
9. Si offensor satisfactionem exhibeat, vel iniuria satisfieri non possit, adhuc potes accusationem instituire, & satisfactionem à iudice exposulare.
10. Cum duo se offendunt, quis teneatur prius veniam petere.
11. Quando offendens proximum obligatus sit veniam petere.
12. Aliquando tenetis alloqui inimicum, si inde sicut ab odio fore, vt desistat.

Certum

1. **C**ertum est secundum fidem te obligatum esse tam iure naturæ, quam diuino, peccatores, & inimicos diligere, quia sunt verè proximi ad imaginem Dei creati, & supernaturalium bonorum capaces, ob quæ redduntur amore digni. Neque enim obligaris amare peccatorem, quatenus peccator est, neque inimicum, quatenus odiosus est: hoc enim esset te obligare amare culpam, & Dei offensam, sed obligaris amare illos, quia tibi proximi sunt, & naturæ conformes. Conclusio factis probarur ex illo *Lucæ 6.* ubi loquens Christus de dilectione inimicorum, dixit, *prout vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis similiter, & Matth. 5.* *Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros, & benefacite eis qui oderunt vos, &c.* Cum autem Christus Dominus nullum morale præceptum, præter ea quæ sunt sacramentorum, tulerit in lege gratiæ, quòd iure naturæ latum non esset, vt cum *D. Thom. 1. 2. quæst. 108.* omnes supponunt, efficitur sanè hoc præceptum dilectionis inimicorum iure naturæ haberi. Neque obstat lege veteri odium inimicorum videri præceptum illis verbis *Matth. 5. Audistis, quia dictum est antiquis, Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum.* Quia nulla in parte veteris Testamenti habentur, sed à Pharisæis, & Scribis erat introductum vt probat *laufen in sua concordia, c. 40. Lyra super illum locum. Lorca 2. 2. sect. 3. disp. 23. n. 13.* Adde antiquis non esse præceptum, aut permissum odium inimicitia respectu alicuius inimici. Voco odium inimicitia, quo scilicet velles inimico malum, quia malum illius est: quia hoc permitti non poterat, vt pote intrinsecè malum & nullo bono fini deseruiens; bene tamen permitti, & præceptum fuit odium abominatonis, quo scilicet aliquem tanquam nobis malum, & infestum aduersamus, & cupimus omnino destrui, & perire, & hoc odium non fuit antiquis permissum respectu cuiuslibet inimici, sed respectu illius, qui legem Dei auerfabatur, & Iudæos ad idololatriam excitabat, quales erant Chanaanii, quibus cum amicitiam inire Iudæi erant prohibiti: imò potius tenebantur eos auerfari, & pro viribus delere. *Exod. 34. n. 16. Regum. 11. vers. 2.* & tradit *Gregor. homil. 38. in Euangel. post initium.* Hoc autem odium abominatonis honesto fine habitum, quodque potius in operibus externis, quam in interno affectu consistit, non est intrinsecè malum. Lege tamen gratiæ etiam hoc odium inimicorum sublatum est, vt Ecclesiæ minus conueniens.

2. Ex hac obligatione primò inferitur, te non posse peccatori, neque inimico velle malum aliquod, quia malum illius est, quia hoc est intrinsecè malum, & nulla ratione honestari potest. Quòd si obiciatur, sæpè in Scriptura conceditur mala grauissima peccatoribus imprecari, vt *Psalm. 9. Conuertantur peccatores in infernum, & Psalm. 18. Confutue super eum peccatorem, & diabolus stet à dextris eius cum iudicatur, &c.* Item *Psalm. 108. & Hieronymus Psalm. 11. super illum, Disperdat Dominus vniuersa habita dolosa, & super cap. 1. Thren. & Gregor. lib. 15. moralium, cap. 23.* Deinde in sensu formali solent illæ imprecationes accipi, ita vt sensus sit, pereant peccatores, & condemnentur, quatenus peccatores sunt, id est, eorum culpæ, non tamen quatenus ad naturam Dei creati sunt, sic exponunt *Origen. lib. 8. in epist. ad Roman. super cap. 11. Euzhym. Psalm. 43. Hieronym. in cap. 3. Ezech. & cap. 4. Daniel.* & has omnes explicationes admittit *D. Thomas 2. 2. quæst. 25. art. 6. & quæst. 83. art. 8.*

3. Secundò sequitur te obligatum esse iniuriantem remittere ex corde offensam, etiamsi non petat, quod est dicere te obligatum esse abstinerere à volitione vindictæ, quia malum iniuriantis est, conclusio constat ex nuper dictis, & videtur de fide ex illo *Matth. 18.* ubi Christus minatur tradendos esse tortoribus qui ex corde iniurias acceptas non remiserint, & tradit *Nauatr. cap. 14. num. 25. Lorca 2. 2. sect. 3. disp. 25. num. 33. Suarez disp. 3. sect. 5. n. 9. Valentia disp. 3. quæst. 3. versic. secundò quaritur. Coninch. disp. 2. 4. dub. 6. num. 82.*

Adendumque est te non solum obligatum esse ex corde remittere offensam, sed te ita cum inimico portare, vt neque ipsi, neque aliis præbeas fundamentum suspicandi rancorem, & inimicitiam habere, quia ex obligatione charitatis teneris nemini scandalum esse. Ex quo fit, si ipse veniam petat, & doleat de iniuria facta, te obligatum esse significare illi te ex animo deposuisse odium, quia si id non significas, præbes sufficiens fundamentum vt omnes intelligant te verè illius esse inimicum, illique malum velle, & consequenter illi scandalum est, & occasio, vt inimicitia perseveret: sic ex Diuo Thoma tradit *Suarez disp. 5. sect. 5. num. 6. Valent. 2. 2. disp. 3. quæst. 3. punct. 2. circa fin. Coninch. disp. 2. dub. 6. num. 93.*

4. Sed inquires, quid debeas facere ne præbeas fundamentum suspicandi te odio prosequi inimicum?

Respondeo nulla regula certa id præscribi, posse sed prudentia

arbitrio spectaris circumstantiis esse mensurandum. Placeat tamen aliquos casus subiungere, ex quibus alij contingentes decidi possunt. Et inò, non licet tibi inimicum, quia inimicum est, excludere ab oratione, beneficis, auxilio, opere in gratiam alicuius communitatis factò, cuius ipse inimicus est pars, quia eo ipso significas te inimicum odisse, cuiusque odium excitas, & pronocas. Et in hoc sensu dixit Christus *Matth. 5.* nos debere orare pro persecutoribus, & illis benefacere, hoc est, quando pro aliis oramus, aliique benefacimus.

Dices te obligatum non esse salutare, elemosinam distribuere, sed gratis, & pro libito facis. Ergo potes his, & non aliis conferre.

Respondeo negando consequentiam, si ea exceptio est odij signum, sæpè enim obligatus non es orare: at si oras, debes attendere orare. Si ergo dicendum est, etsi obligatus non sis orare, elemosinamque communitati tribuere; si tamen tribuas, debes omnibus tribuere, ne des inimico occasione offendæ, & aliis fundamentum suspicandi te rancorem non deposuisse; sic ex communitate docet *Suarez disp. 5. de charitate, sect. 5. n. 7. Valent. 2. 2. disp. 3. quæst. 3. punct. 2. circa finem, versic. tertio sequitur. Coninch. disp. 2. 4. dub. 6. à n. 85. cum diuo Thoma, quæst. 25. art. 9. & eius expofitor. Dixi te non posse absque peccato à communi oratione, & beneficio inimicum excludere quia inimicus est. Nam si illum ex alia causa honeste excludis, illamque causam alius manifestas, non peccas; quia solum peccare potes, eo quòd signum præbes inimicitia, & inimicum ad odium excites, quòd cessat, quando titulo honesto facis exclusionem. Hinc est, si beneficium impartendum omnibus non suppetit, poteris omittere calamitatoses, & aliis conferre, item si scires intercessionem tuam pro omnibus factam, non omnibus profuturam, poteris pro amicis impendere, inimicis exclusis, quia tunc non excludis inimicos, quia inimici, sed quia pallium breue est; & multos operire non potest, quo in casu prudentia dicat, vt potius amicis quam inimicis faueas, sic *Valent. & Coninch. supra, cum D. Thom. Bannes, & Lorca ibi.**

5. Secundus casus est de obligatione salutandi inimicum, eum tibi occurrat. Dico ergo per se nullam esse talem obligationem, quia per se omisso salutationis non est signum odij, neque ad odium excitat, eum debita non est, & libere omitti potest. Non enim omnes, qui tibi occurrunt, salutare teneris, neque ex salutationis omissione censuris in salutatum odisse. At inimicis non teneris specialia signa amicitia exhibere, cum ratione inimicitia potius indignitates sunt constituti. Ergo non teneris per se inimicum occurrentem salutare, sic *Coninch. disp. 2. 4. dub. 6. num. 91. Bonacina disp. 3. quæst. 4. de charitate, punct. 3. num. 3. Suar. disp. 5. sect. 5. num. 8. Dixi per se non esse odij signum, nam aliquando esse potest, scilicet cum inimicitia est publica, & ante inimicitiam solitus fueris inimicum occurrentem salutare, si tunc salutacionem omittas, sine dubio scandalum generas, & sufficiens præbes fundamentum suspicandi ob solam inimicitiam omittere, quòd à fortiori militat, si inimicus sit superior, si tunc salutare omittas, illum censuris contemneris, & odij fomitem ministrabis, sic *Valent. 2. 2. disp. 3. quæst. 3. punct. 2. versic. hinc sequitur. Coninch. disp. 2. 4. dub. 6. num. 91. Lorca disp. 25. numer. 28. Bonac. supra, & alij.**

6. Sed quid si ipse inimicus te salutauit.

Respondeo, regulariter loquendo, te obligatum esse resalutare, quòd si non facias, non solum contra urbanitatem peccas, sed etiam contra charitatem, quia postea inimicitia, censuris omittere ob inimici contempnum, illique occasionem præbes in inimicitia perseverandi, sic *Suarez disp. 5. sect. 5. n. 8. Coninch. Valent. Lorca, Bonacina supra. Emanuel Saà in varagante editione, verbo charitas, num. 9. Excipi tamen debet casus, in quo cessata inimicitia non soleres salutantem resalutare, qui casus tardus est, & solum habere potest locum in homine tibi longè inferiori; tunc enim nec contempnum, neque odij potest esse signum omissionis salutacionis, sic expressè *Coninch. n. 91. cum Bannes, Valent. Lorca, Nauatr. & Bonac. disp. 3. q. 4. de charitate, punct. 3. n. 4.**

7. Tertius casus est de inimico veniam postulante, & dicendum est te obligatum esse aliqua signa exhibere, quibus significes illum in amicitiam recipere, quia omisso talis signi in illa occasione esset signum rancoris, & odij, sic *Suarez dicta disp. 5. sect. 5. n. 9. Bonac. punct. 3. n. 5. Coninch. disp. 2. 4. dub. 6. n. 91. Emanuel Saà verbo charitas, n. 8. & alij apud ipsos. Excipit autem Coninch. ab hac obligatione superiorem offensum, affirmat namque hunc posse aliquantulum retardare remissionem, & animum offensum obtendere, vt subditus grauiter sua culpæ apprehendat, illamque iterum fugiat; quia tunc illa offensus non est signum inimicitia, sed potius amicitia, cum in bonum subditi fiat, sicuti fecit *Dauid* cum *Ablalom*, cui diu suum conspectum distulit, & non aliis perfugio est quedam culpæ punitio, quæ superioribus, & non aliis permilla est. Cauendum tamen est, vt bene ipse *Coninch.* advertit, ne ex dolo fiat, & ne ex illo oriri intelligatur, nève subditus nimis exasperetur, consentit *Emanuel Saà supra in edit. Complutensi, cum dicit, si scandalum absit, & sit aliqua occasio negandi salutacionem salutanti, & veniam postulanti, qui negaret non esse condemnandum, sufficit enim inquit non odisse, & paratum esse in necessitate, vt proximo subuenire.**

Verum in hac significatione amicitiae non comprehenditur...

Sed quid si offensio ultra humilem petitionem venia...

Videtur negandum, ex cap. si quis constituitur, 90. dist. vbi Fabian...

Factor regulariter hoc consulendum esse, quia ratio est, qui ex...

Quartus casus est, cum duo se inuicem offendunt, quis...

Si Sed inquires, an offensio obligatus sit semper veniam...

intelligitur, si non exigat, cum facile possit, vel cum iadent...

Dixi veniam petere, aut satisfactionem competentem exhibere...

Quintus casus est, an si scias alloquendo inimicum, &...

PUNCTUM VI.

Verum in bonis spiritualibus teneamur nos ipsos in amore apreciatio praferre omnibus proximis.

- 1. Quae sint bona spiritualia. 2. Obligatus velle potius tibi gratiam, quam gloriam...

Bona spiritualia sunt in duplici differentia, alia, quae quibus...

Dico ergo primo Obligatus esse velle potius tibi gratiam, &...

3 Neque obstat Moysen *Deuterom.* 32. elegisse potius beatitudine carere, quam populum condemnatum relinquere. Dixit enim Deo, *Aut dimitte illi hanc noxam, aut dele me de libro vitae.* & Paulum voluisse anathema esse à Christo pro fratribus, quia omnis alius explicacionibus, quæ supradictis locis adhibent expositores communitur, ea mihi magis probatur, quæ cum Augustino *quaestione 147. super Exod.* affirmat, neque Paulum, neque Moysen voluisse absolute beatitudine carere, sed per quandam exaggerationem, & filialem confidentiam fuisse locutos, scientes non esse beatitudine priuandos, dixisseque Deo, sic salutem proximorum desideramus, ut si per impossibile vnum è duobus est faciendum, concedatur aliis æterna salus, etiam si nos à visione tua excludas, quod scimus facturum non esse; sicut si amicissimo diceret: Parce his rebellibus, vel dele me de tua amicitia, aut me cum illis interfice. Non enim vis moti, neque amicitia illius priuari, etiam si ille pericionem non concedat, sed per exaggerationem loquaris, ut declares te desiderare aliorum ventiam, ac desideras vitam, eiusque amicitiam.

4 Verum est, licitum tibi esse, & laudabile velle pro aliquo tempore pati dilationem beatitudinis, ut proximorum saluti provideas, sicut fecit Paulus *ad Philippens.* 1. Coarctor è duobus desiderium habens, dissolui, & esse cum Christo, permanere autem in carne necessarium propter vos, & de S. Martino testatur in eius vita Bernard. morientem dixisse: Si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem, & sic de aliis. Quia carentia beatitudinis pro aliquo tempore determinato compensatur sufficienter voluntate aliorum, & meritum proprio incremento. Nunquam tamen tibi licet velle nec pro vna hora, gratia, & charitate carere, etiam si abique peccato futurum ellet, quia non est medium ad salutem aliorum proportionatum, & præterea est contra inclinationem charitatis, quæ per huiusmodi desiderium ad sui destructionem tenderet. sic docet, & late probat Valentina. 2. 2. *disputatione 3. quaestione. 4. puncto 3. concl. 2.*

5 Dico secundò. Si bona spiritualia sunt extra obligationem, poteris abique peccato alios tibi præferre. sic Valent. 2. 2. *disp. 3. quaest. 4. punct. 3. concl. 1.* Et ratio est manifesta, quia si nulla est obligatio procurandi illa bona nec tibi, neque aliis, sed pro libito ea tibi, & aliis procurare potes, quod illa aliis procures, & non tibi, non obinde argui potes, sed potius laudari, quia opus laudabile facis. Nihilominus verum est charitatem inclinare, ut potius tibi, quam aliis, hæc quæ ad perfectionem continent, procures. Sed quia ad hæc non obligaris, ideo potes abique peccato procurare aliis, & non tibi: At si bene aduertitur, & tibi procuras perfectionem: non enim potes aliorum perfectionem promouere, quin tuam etiam promoucas.

PUNCTUM VIII.

Vitam in temporalibus bonis debeamus nos ipsos magis diligere: quam proximum.

- 1 Pro bono reipublicæ, bona fortune, imò & vitam expendere debes.
- 2 In æquali tui, & alterius particularis necessitate, non teneris alium tibi præferre.
- 3 In bono fortuna potes proximam tibi præferre.
- 4 Proponuntur varia sententia, affirmans, & negans te constitutum in æquali necessitate bonorum, quæ conservare teneris, posse alium tibi præferre.
- 5 Conciliantur hæc sententia.
- 6 Satisfit rationibus n. 4. adductis.
- 7 Oppetere mortem, & exponere te periculo vite ob conservandam vitam proximi extraneo non est mortale, sed cauenda est cooperatio.

1. **P**remitto certa, ut gradum faciam ad dubia, & controuersa. Primò certum est te debere in æquali tui, & reipublicæ necessitate non solum bona fortunæ, sed etiam vitam expendere pro reipublicæ conseruatione. sic D. Thom. ab' omnibus receptus 2. 2. *quaest. 29. art. 3.* quia bonum commune præferendum est specialis, & pars exponenda est ob conseruationem totius. Dixi, in æquali necessitate. Nam si reipublica solum grauius, & non extremè indigeat, probabilitate non caret te obligatum non esse vitam expendere; quia tunc extrema tua necessitas præponderat graui reipublicæ. Item ius conseruandi vitam est homini maximè conaturalis. Ergo non est obligandus amittere ob quamlibet reipublicæ necessitatem, sed solum ob extremam. sic Suarez 2. 2. *disp. 9. de charitate, sect. 3. num. 1.* Quod dictum est de reipublica, dicendum est de Principe, seu alia persona reipublicæ necessaria, si verè necessaria est, quia idiplum

est reipublicæ prouidere. sic Suarez *suprà.* Valent. *disp. 3. quaest. 4. punct. 2. conclus. 4. fine.*

2. Secundò est certum in æquali necessitate tui, & cuiuslibet priuari te posse tibi, & non alteri prouidere, imò hoc charitati esse conformius, quæ inclinatur potius ad sui, quam ad aliorum amorem, iuxta illud Martini 19. *Dilige proximum tuum sicut te ipsum.* sic D. Thom. *suprà art. 4.* Coninch. *disp. 6. num. 79.* Suarez *disp. 9. sect. 3. & alij.* Si verò necessitates dispares sunt, ut si proximus sit in extrema, tu verò in graui, ipse in periculo manifesto vitæ, tu in periculo solum probabili, poteris illum succurrere. At credo te non teneri, quòd possis, probatur, quia iuxta ordinem charitatis est, ut bonum maius proximo proprio præferatur. At negari non potest vitam proximi, quæ alia via conseruati non potest, maius bonum esse, quam exclusio probabilis periculi vite propriæ, scilicet grauius malum est mors certa quam periculum illius. Ergo charitati conforme est, si periculo probabili te exponas ob vitandum certum tui proximi. sic tradit Valent. 2. 2. *disp. 3. quaest. 4. conclus. 3. vers. secunda sequitur.* & hinc est te posse cum periculo vite inferuere peste infectis. Quòd autem non teneris, probatur quia præceptum de conseruanda vita alterius non potest cum graui detrimento propriæ obligare: esse enim nimis asperum, & durum præceptum. At qui se exponit periculo probabili amittendi vitam propriam ob conseruationem alienæ, graue detrimentum patitur. Ergo ad hoc non est obligandus. sic Emanuel Saa *verbo charitatis, num. 2. in vtraque editio. ne cum Nauar. cap. 24. num. 9.* Tolet. *libro 4. capite 10. numer. 4.* Lopez 1. *part. capite. 67.* An verò si proximus in periculo vite verierit, tu verò in periculo admittendi fortune bona, teneris illi succurrere, contabit ex iis, quæ disput. seq. de elemosina trademus.

3. Tertio est certum in bonis, quæ ex obligatione conseruare non tenemur, posse proximum nobis præferre. Quapropter licet nobis proximo egerit donare etiam ea, quæ nostro statui necessaria sunt, loquor de homine libero, non de parrefamilias, cui alia via hæc prohiberi possent. sic Coninch. *disp. 25. dub. 6. num. 79.*

4. Dubium igitur est, an pecces contra charitatem, si constitutus in æquali necessitate bonorum, quæ ex obligatione conseruare debes, ut vitæ, & corporis, cedas tui conseruationi, ut vitæ, & corpus proximi conseruetur?

Sunt qui affirmant te peccare, ea præcipue ratione moti, quia charitas obligat propriam, & alienam vitam conseruare, & ceteris paribus potius obligat propriam, deinde alienam, quia, ut ait D. Thomas 2. 2. *q. 26. artic. 4.* propria vita magis illi coniuncta est. Ergo contra charitatis obligationem procedis, si hanc ordinem perueris. Ergo peccas. sic Paludanus 4. *distin. 15. quaest. 3. art. 1. concl. 3.* Gabriel. *ibidem distin. 16. quaest. 4. artic. 2. conclus. 1.* & videtur esse Augustini *lib. de mendac. cap. 6.* vbi ait: Si quis exponat vitam corporalem propriam pro vita corporali alterius, iam non diligit proximum sicut se ipsum, sed plusquam se ipsum, quòd sanæ doctrinæ regulam excedit. Ergo est contra regulam charitatis. Econtra alij negant te peccare, sed potius dicunt te opus laudabile facere. Mouentur, quia non teneris ita propriam vitam conseruare, quin possis eam periculo exponere ob aliquem honestum finem, ut multis exemplis Lessius *lib. 2. c. 9. dub. 5. à num. 27.* confirmat. Sed conseruare vitam proximi est honestus finis, & proprius virtutis charitatis, & fortitudinis. Ergo non peccas, si ob hunc finem exponas propriam. Deinde pro conseruatione tui status, acquisitione honoris, & rerum fortunæ potes laudabiliter vitam exponere. Ergo à fortiori pro conseruatione vite proximi, quòd maius bonum est. Denique pro conseruando statu, rebusque fortunæ alicuius domini se exponit famulus certissimus vite periculis, & stipendium accipit, ut sic obligetur. Ergo si id faciat ex liberalitate, laudabilior erit, & ita tenet Lessius *lib. 2. capite 9. dub. 6. numer. 29.* Coninch. aliis relatis *disp. 25. dubitatio. 6. num. 81.*

5. Alij supradictas sententias conciliant, & primam sententiam procedere dicunt, quoties nulla specialis ratio adest exponendi vitam propriam, nisi conseruatio alienæ, ut contingit cum illum exponis pro extraneo, nec tibi amico, nec benefactore, neque specialiter reipublicæ necessitate. Secundam sententiam dicunt procedere, cum aliqua specialis ratio intercedit, scilicet ostendere amico debitum amici officium, gratificari illi beneficia, prouidere alicui utilitati communi, quia tunc non amas proximum plusquam te, sed opus virtutis amas præ vitæ, ut dixit D. Thom. *suprà* relatus. sic Suar. *disp. 9. de charit. sect. 3. num. 7.* Valent. *disputatio 3. quaestione. 4. conclusio. 3.* & hic modus dicendi mihi probabilior apparet argumentis pro vtraque sententia adductis.

6. Neque aduersus hunc modum dicendi videntur rationes allegatæ pro sententia Lessij, & Coninch. Negamus namque conseruationem vite proximi amissionem debiti charitatis. Erit autem finis honestus, si cum conseruatione vite proximi, ostensio amicitie, gratitudinis ad beneficia, fidelitatis, aut alterius virtutis coniungatur, ut contingit in omnibus exemplis allatis à Lessio, & quæ adducta sunt in conseruationem illius negatiue sententia. Quòd

Quod si obicitur: Si aliquis culpabiliter, vel inculpabiliter, te inuadit, cuius ictum declinare non potes, nisi illum occidas, licet tibi abstinere ab illius occasione, & permittere, vt te occidat. Ergo iam conseruatio precia vitæ aliena est honestus finis ad permittendam propriam mortem.

Respondendū negando consequentiam: non enim permittis te occidi ob alterius vitæ conseruationem præcisè: sed ne illum occidas: est enim occisio cuiuslibet hominis ita grauis, dura, & terribilis, vt actus sit peccatis ab illa abstinere, etiam si tibi liceat: permittere ergo eam mortem ob huiusmodi finem actus est laudabilis.

Aduertit tamen Suarez disp. 9. sect. 3. num. 7. non esse peccatum mortale, sed solum veniale oppetere mortem, & exponere vitam proptiam, pro conseruanda præcisè vitæ proximi extantem, quia licet charitas obliget prius amare seipsum, quam proximum in æquali necessitate etiam temporali, non tamen sub graui obligatione hunc ordinem imponit, sed sub leui. Secundo aduertit esse cauendum ne postuere ad mortem propriam coopereris, existimatur autem & bene te cooperaturum, si proximo periclitanti in mare, cederes tabulæ iam a te occupatæ, vt ipse se saluaret, sciens te inde esse periclitaturum: quia illa cessio est eorum positiua in vndis immersio, quæ tibi non licet. Secus vero si tabulæ a te occupatæ non esset, poterat tunc permittere ad alio occupari, quia tunc non cooperaris morti propriæ, sed assistes a conseruatione vitæ ob alterius vitæ conseruationem, & tradit Valquez obse. & elemos. cap. 2. num. 2. Hæc omnia dicta sunt de homine libero, cuius vita aliis necessaria non est. Nam si aliis necessaria est, vt filiis, & vxori, & conseruandis tum ad bonum spirituale, tum ad temporale, nullo modo liceret pro vita alterius prius hominis propriam exponere, sed grauius talis peccatum non enim cum tantorum detrimentum vitæ alterius succurrere debeat. sic Coninch. disp. 23. dub. 5. in fine, n. 84. Bonacina disp. 4. de charit. p. 4. sine, n. 6.

PUNCTUM IX.

An ex charitate obligeris, & quando, salutem spiritualem proximorum bonis propriis temporalibus, fortunæ, & vitæ præferre.

- 1. Præmittitur tria certissima.
- 2. Similitur regula ab omnibus recepta te obligatum esse salutem spiritualem cuiuslibet proximi tuis bonis temporalibus fortunæ, & vitæ præferre.
- 3. Hæc obligatio viget in extrema proximi necessitate.
- 4. Si Petro dormienti, & in peccato mortali existenti scires mortem euenturam, teneris eum periculo vitæ impedire.
- 5. Item est de infante Christiani filio.
- 6. Homini peccatori in extremis, non teneris semper cum periculo vitæ penitentia sacramentum ministrare.
- 7. Te inuadentem bene potes occidere, tamen si in peccato moriatur.
- 8. Examinantur tres casus positi à Valentia.
- 9. Extrema casum extremum non teneris eum graui iactura succurrere proximo priuato in spiritualibus.
- 10. Proximo communi, scilicet republicæ, teneris tamen periculo vitæ succurrere.
- 11. Cuiuslibet proximo grauem necessitatem spiritualem patienti teneris cum leui tuo detrimento succurrere.
- 12. Si superior, & pastor sis, teneris cum periculo vitæ graui spirituali necessitati proximi subuenire.
- 13. Non potes tempore pestis fugere.

Præmitto primò, Nomine proximorum, vt constat ex sæpè dictis, non solum quilibet particularis homo intelligatur, sed à fortiori quilibet communis, republica, & regnum. Item loqui possumus de obligatione hominis particularis, & priuati, vel de obligatione superioris, Principis, & pastoris.

Secundò præmitto triplicem esse necessitatem proximi de tuo auxilio leuem, grauem, & extremam. Leuis est, quam proximus leui conatu, & facili negotio absque tuo auxilio repellere potest. Grauis, quæ sine tuo auxilio non nisi graui conatu, & difficultate ab illa se potest proximus liberare. Extrema est solum periculum æternæ damnationis, à quo proximus absque tuo auxilio vel se omnino eripere non potest, vel cum tanta difficultate vt prudentis iudicio reputetur moraliter insuperabile, ac proinde omnino impossibile.

Præmitto terciò, vt proximo obligeris succurrere cum iactura propria, duo tibi debent esse moraliter certa. Primò proximum indigere tuo auxilio, quia alius non adest, qui succurrat. Secundò, auxilium tuum fore profuturum. In his tribus suppositis omnes conueniunt, vt videre est in Doctores in discursu referendis.

Regula ergo certissima, & ab omnibus catholicis recepta. Ret. de Castro. Sum. Mor. Pars I.

est, te obligatum esse salutem spiritualem cuius libet proximi tuis bonis temporalibus fortunæ, & vitæ præferre, ita vt si opus sit hæc omnia expendere pro illius conseruatione, id debeas facere. Probatur ex illo Ioann. 14. Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem sicut dilexi vos. At Christus dilexit nos expendendo propriam vitam pro nostra spirituali salute. Ergo sic debemus proximos diligere. Et confirmatur ex illo Ioann. cap. 3. In hoc cognouimus charitatem Dei, quia ille animam suam posuit pro nobis, & nos debemus pro fratribus animam ponere, quem locum expendens Augustinus libro de mendacio cap. 6. dixit, temporalem vitam suam, pro æterna proximi non dubitabit Christianus amittere. Ratio est, quia bona spiritualia, & maximè æterna excellentiora, & Deo gratiora sunt quolibet temporali bono, etiam proprio. Ergo ex charitate huic bono illa præferri debent.

Difficultas autem est, quibus euentibus id necessariò faciendum sit, quod sequentibus conclusionibus explicabimus.

1. Prima conclusio est, in extrema proximi necessitate debes non solum bona temporalia, sed etiam vitam expendere, si tibi spes est fore profuturum, sic cum D. Thom. 2. 2. quæst. 26. art. 5. tradunt omnes eius expostores, Caietanus, Bannes, Aragon, & alij Valent. disp. 3. quæst. 4. punct. 4. assert. 5. Torres disp. 37. dub. 2. conclus. 3. Lorca sect. 3. disp. 28. memb. 2. Azor. tom. 2. lib. 12. cap. 4. Toler. lib. 4. summ. cap. 10. Coninch. disp. 25. dub. 7. num. 86. Suarez de charitate, disp. 9. sect. 2. num. 2. Bonacina disp. 3. quæst. 4. de charitate, punct. 4. num. 2. Ratio est, quia præceptum expendendi vitam propriam pro salute proximi in aliquo casu obligat, aliàs superuacaneum esset. Ergo ad minus obligare debes in casu extremæ necessitatis.

2. Ex quo infero primò. Si Petro dormienti, & pharæsi labo- ranti, & in peccato mortali existenti mortem scires euenturam, siue à se, siue ab alio, teneris cum periculo vitæ impedire si potes & moraliter certus es à peccato postea esse liberandum, aliàs non quia hæc est extrema necessitas, sic Coninch. n. 87. Suarez disp. 9. sect. 2. n. 3.

3. Infero secundò. Si infans filius Christiani fidelis sit morti proximus, indigeatque Baptismo, quem absque periculo vitæ conferre non potes, neque alius sit, qui conferat, teneris cum periculo vitæ conferre, quia illa est extrema necessitas, à qua non potest infans se liberare. Neque obstat illam necessitatem prouenire ab extrinseca aliqua causa, scilicet à tyranno impedi- ente Baptismum, ob cuius rationem negat Sotus relect. de se- cret. membr. 2. quæst. 2. post. 6. conclus. non esse hunc casum extremæ necessitatis per se, sed per accidens, quia impertinens est, à quo & quomodo proueniat necessitas, vt de obligeris: si de facto nec- cessitas viget. sic Nauarr. cap. 24. num. 6. Lorca 2. 2. sect. 5. disp. 28. num. 32. Coninch. disp. 25. dub. 7. num. 88. Suarez disp. 9. sect. 2. num. 3. Bonacina disp. 3. quæst. 4. de charitate, punct. 4. num. 2. Valent. disp. 3. quæst. 4. de charitate, punct. 3. in fine. Dixi si infans sit illius Christiani fidelis, nam si filius ethnicus sit, non est constans inter Doctores, an parentibus inuitis possit baptizari. In illo ergo casu, in quo baptizari potest, teneris cum periculo vitæ Baptismum illi conferre. sic Suarez supra. Postea autem baptizari, quoties absque vi illata parentibus, & graui illorum perturbatio- ne fieri potest, communior ferè sententia. sic Coninch. supra. Scio tamen Emanuelem Saa verbo charitas, num. 4. in vtraque editione, reputare te non esse obligatum puero huic Baptismum conferre cum periculo vitæ, alioqui enim teneretur mater graui- da permittere se secare, vt filius in vtero existens baptizaretur, alioquin sine Baptismo moriturus, quod non est conceden- dum.

4. Terciò infero quid dicendum sit de eo, qui diu vixit in consuetudine peccandi, & morte proximus petit Confessarium, à quo absoluitur, an debeas parochi; neque alio succurren- te, absolutionem concedere cum periculo propria vitæ? affirmat Bannes 2. 2. quæst. 28. art. 1. Suarez supra num. 3. Valent. disp. 3. verbo quatuor casus, quia huic difficillimum est habere contritio- nem. Ergo reputanda est illa extrema necessitas.

Sed credo hoc solum esse intelligendum in homine rustico, aut prolixo ignaro ad iustificationem extra sacramentum requiri contritionem, quia huic moraliter impossibile est contritionem habere, cum eius menti obligatio habendi contritionem non occurrat. sic Coninch. disp. 23. de charitate, dub. 7. num. 90. cum Nauarr. cap. 24. num. 8. & indicat Bonacina num. 2. quatenus di- citur requiri ad extremam necessitatem, vt non valeat actum con- tritionis elicere. Aliàs si cuiuslibet perenti absolutionem deberes cum periculo vitæ impendere, ne ob defectum contritionis in æternum peccat, sine dubio obligatus esses tempore pestis, & in- uasionis hostilis deficientibus parochis cum periculo propria vi- tæ sic oppressis sacramenta ministrare, neque posse fugere, quod Doctores communiter negant.

5. Quartò infero quid dicendum sit de eo, qui te inuadit, cuius ictum declinare non potes, nisi occidas. Reputo te posse occidere, quia illa extrema necessitas non est, cum ab illa se li- berare possit, sed potius est extrema malicia. sic Coninchus, 5. numero 95. sine. Bonacina disputatione, 3. questione 4. puncto 4. numero secundo, sine. Sed quid si inuadit ebrius sit, aut pharæ- neticus, teneris ne tunc te permitti occidi, ne in peccato alius moriatur?

DE SACRAMENTIS
BAPTISMI
PUNCTUM III

Respondeo te non tenet, quia nec reputare debes alium esse in peccato, neque si est, postea esse conserendum, neque te ita esse dispositum, ut mortem subitaneam, & non praemediatam subire possis sine periculo damnationis.

8 Quinto infero quid dicendum sit de tribus illis casibus relatis à Valent. *suprà*, in quibus ipse agnoscit extremam necessitatem? Primus est de illis rusticis, qui à concionatore heretico rediuntur, neque est, qui valeat eos ab ignorantia liberare. Secundus de celebrantibus aliquem contractum usurum ex ignorantia vincibili, in qua creduntur perseveraturi, nisi tu succurras. Tertius de filia, quam pater ob paupertatem laesioni tradit contra eius voluntatem.

Respondeo in supradictis nullam adesse extremam necessitatem. Nam vel illi seducti ignorantia vincibili laborant, vel non, si non; non committunt peccatum, si laborant vincibili ignorantia absolute, etiam si cum difficultate ab illa se liberare possunt. Ergo non est extrema necessitas. Filia verò est aliquo modo coacta ob parentis reuerentiam peccato consentiat: ac liberè consentit, & potest sustinendo iram parentis à peccato abstinere. Ergo extrema necessitate non laborat. Adde praeterea non posse supradictos semper in peccato esse perseverantibus, neque aliquando esse à Deo illuminandos. Et ita à necessitate extrema, & obligatione succurrendi cum periculo vitae, hos casus excludit Coninch. *dis. disp. 25. dub. 7. num. 94.*

9 Dico secundo. Extrema calum extremae necessitatis non tenetis cum periculo mortali propriae vitae, aut amissionis membrorum, aut graui iactura bonorum fortunae succurrere proximo in spiritualibus. sic D. Thom. 2. 2. *quest. 46. art. 5. ad 3.* Nauarr. c. 14. *num. 31.* Coninch. *disp. 25. dub. 7. num. 96.* Valent. 2. 2. *disp. 3. quest. 4. punct. 3. vers. secundo dico. post 5. assertionem.* Suarez. *disp. 9. de charitate. sect. 1. num. 4.* Bonacina. *disp. 3. quest. d. punct. 4. num. 2.* Eman. Saa. *verbo charitatis. num. 2. et 5.* Ratio est, quia non decet suauitatis legis Evangelicae ob necessitatem proximi, à qua ipse se potest liberare, se esse attendendum ad propriae vitae, bonorumque fortunae amissionem: ius enim conseruandi propriam vitam, & ea quae vitae sunt necessaria, est maximè naturale. Non ergo amittendum est ob necessitates passim occurrentes, quales sunt graues proximorum necessitates. Hinc infero te non esse obligatum cum periculo vitae, vel iactura graui honoris, & diuitiarum peccatum proximi impedire, cum quia cum ipse peccat, non laborat extrema, sed ad summum graui necessitate. Tum quia potest postea se ab illo peccato per penitentiam liberare. Secundo infero te non teneri ad Indos proficisci, quia neque ipsi laborant extrema necessitate: cum sint alij qui succurrant ex obligatione, neque est moraliter certum te posse succurrere. Ergo non tenetis ob eorum salutem procurandam periculum navigationis subire, & exilium ita graue pati. sic Bonacina. *disp. 3. quest. 4. de charit. part. 4. num. 2. fine.*

10 Dico tertio. Proximo communi (hoc est reipublicae) in graui necessitate constituto tenetis etiam cum periculo propriae vitae succurrere. sic Coninch. *disp. 25. dub. 7. num. 99. et 100.* Bonacina. *suprà. num. 5.* & Suarez. *disp. 9. sect. 2. num. 4. ut probabile defendit.* Ratio est, quia vix fieri potest reipublicam pati grauem in spiritualibus necessitatem, quin plures particulares patiantur extremam. Deinde illa necessitas communis est grauissimum damnum, cui merito succurri debet amissionem vitae alicuius particularis, quae minus damnum est. Adde cum vitia in communitate grassantur, & plures peruertuntur, honor diuinus periclitatur. Tenetis ergo pro illius defensione periculum vitae subire. Ex quo fit, si scias concionatorem paruum doctrinam in populo seminare, pluresque esse peruertendos, & spem habeas impediendi, si te opponas, te obligatum esse. sic Suarez & Coninch. *suprà*, quia tunc pro fide periculum labis. Fit secundo, si in persecutione, aut hostili incursionem plebs aliqua ceteret, qui illi sacramenta ministraret, & ex alia parte grauibus periculis peccandi, amittendi quae fides esset exposita, videris teneri cum periculo vitae.

Dixi, in graui necessitate constituto reipublicae te obligatum esse cum graui tuo detrimento succurrere: nam si leuem tantum necessitatem patiaris, obligandus non es: ob illius leuissimum grauem iacturam etiam bonorum fortunae patii. Non enim iustum est tibi grauem obligationem imponi ob necessitatem, cui facile ab ipso patiente succurri potest. sic supponunt DD. *suprà* relati, & expressè tradit Bonac. *disp. 3. q. 4. de charit. part. 4. n. 3.*

11 Dico quarto cuiusque proximo grauem necessitatem spirituales patienti tenetis succurrere cum leui tuo detrimento, se eius patienti leuem necessitatem. sic Coninch. Suarez. *disp. 25. dub. 7. num. 99. et 100.* Suarez. *disp. 9. sect. 2. de charit. n. 3. conclus. 4.* Eman. Saa. *verbo charitatis. num. 5.* Valent. *disp. 3. quest. 4. part. 3. post conclus. vers. tertio dico.* Ratio est, quia grauis necessitas spiritualis bonum est superioris ordinis, quod praeferi debet cuiuslibet iacturae temporali leui: si enim cum tuus inimicus grauem necessitatem temporalem patitur, tenetis, si absque tuo detrimento potes, succurrere, ut patet ex illo Exod. 23. *Si occurreris boni inimici tui, aut asino erranti, redue ad eum. Si videris asinum odientis te, non pertransibis, sed subleuabis eum eo, & Prouerb. 25. Si esurieris inimicum tuum, esca illum.* Ergo à fortiori teneberis, cum in rebus spiritualibus grauius indiger.

12 Dico quinto, si de te principe, pastore, & superiore lo-

quatur, tenetis cum periculo vitae propriae graui necessitati spirituali cuiuslibet subditi occurrere, si moraliter speras remedium profuturum. sic D. Thom. 2. 2. *q. 26. art. 5.* & cum eo expostores res communitate. Valent. *disp. 3. quest. 4. part. 3. circa finem.* Suarez. *disp. 9. sect. 2. num. 4.* Coninch. *disp. 25. dub. 7. num. 101.* Bonacina. *disp. 3. quest. 4. de charit. punct. 4. num. 5.* & videtur esse sententia Augusti. *epist. 101. ad Honoratum.* Ratio est, quia i ratione officij, & ob stipendium à subditi acceptum obligantur cum proprio detrimento illorum spirituali necessitati succurrere. Item i architectis obligantur, quam reliqui priuati; sed priuatus obligatur proximorum spirituali necessitati succurrere. Ergo i obligantur occurrere graui. Dixi te pastorem cum periculo vitae propriae obligatum esse spirituali necessitati graui cuiuslibet subditi occurrere. Quod intelligendum est, nisi ex occurru reliqui graue damnum patiantur: ut contingeret, si tua vita esset necessaria reipublicae, & ob bonum vniuersi illam exponeres. Imprudenter fanè, & contra charitatem faceres salute vniuersi damnationem multorum comparare si sic colligiter ex Coninch. *disp. 25. dub. 7. n. 96. fine. vers. excipiendus tamen casus.*

13 Hinc fit primo tempore peltis non posse te pastorem fugere, nisi relicto alio, qui vices tui gerat sufficienter, quia grauius indigent subditi administratione facientorum, reliquitque spiritualibus subditi ad salutem. Et idem est si haereticus peruertit plebem. Officium enim boni pastoris, ut dixit Christus, *Ioann. 10. est, animam suam dare pro ouibus suis.* sic Valentia. *punct. 3. circa finem.* Bonacina. *num. 5.* Coninch. *dub. 7. num. 102.* Suarez. *sect. 2. num. 4.* Fit secundo instanti tali necessitate, & iniuris subditi te non posse officio, & beneficio renunciare, sicut nec miles renunciare potest militiae instante necessitate pugnae. Aliis nullus esset pastor obligatus ouibus asistente, cum possit facile hoc remedio ad fugiendum vri. sic Coninch. & Valent. *suprà*. Excipe tamen nisi fit alius idoneus, qui ad suscipiendum officium spontè se offerat, neque subditi possint esse rationabiliter iniuri, siquidem eorum necessitati sufficienter prouidetur. sic Valentia. *dicta disp. 3. qu. 4. part. 3. fine.*

PUNCTVM X.

An possis, vel tenearis vnum proximum pra alio diligere.

- 1 Teneris vnum proximum pra alio diligere.
- 2 Satisfit euidam obiecti.
- 3 Obligatus es praferre eum, qui tibi coniunctior est.
- 4 Comparatiō Dei vnica est coniunctio in specie, tamen varij gradus. At comparatione diligentis multiplex est coniunctio.
- 5 Proximus pati potest necessitatem in temporalibus, vel spiritualibus bonis.
- 6 Necessitas proximi alia grauis, alia extrema, & quando in utroque proximo est grauis, potest esse in vno grauior.
- 7 Coniunctio naturalis praferenda est spirituali.
- 8 Satisfit obiecti.
- 9 Coniunctiores peccatores tum in spiritualibus, tum in temporalibus praferendi sunt extraneis sanctioribus.
- 10 Amici aliquando praferuntur coniangineis.
- 11 Frater amico, & benefactori in extrema necessitate praferendus est.
- 12 Pater, vxor, illius frater, creditori sunt praferendi.
- 13 Coniuncti in eodem ordine qui sunt alius praferendi.
- 14 Non est mortale postum ordinem inuerrere.
- 15 Quod dicitur de coniangineis, dicendum est de reliquis.
- 16 Benefactor benefactori praferendus est, si iustus iniustus, fidelis infidelis.

1 Ceterissimum est te posse & aliquando teneri vnum proximum pra alio diligere, quia vnus pra alio tibi, & Deo coniunctior est, sic cum D. Thoma 2. 2. *q. 26. art. 6.* tradunt omnes eius expostores. Valent. *disp. 3. q. 4. p. 4.* Torres. *disp. 76.* Suarez. *de fide, disp. 9. sect. 4. à num. 2.* Coninch. *disp. 25. dub. 8. praecipue num. 112.* Bonacina. *disp. 3. q. 4. de charitate punct. 5.* Quod non solum intelligendum est de dilectione in effectu, id est, in exteriori beneficentia. In quo nullus ceteradicendum manifestum sit existente patre, aut matre, & alio homine ignoto in extrema necessitate corporis, vel animae, neque possim vrique succurrere, sed necessitate vnus mittendus sit, debere omittere extraneum, & coniuncto succurrere, ut dixit D. Aug. *lib. 1. de doctrina Christiana, c. 28.* cum omnibus prodesse non possis, his potissimum consulendum est, quibus pro loco, & tempore, vel quarumlibet retum opportunitatibus contractus, tibi quasi quadam forte iunguntur. Non solum, inquam, intelligenda est conclusio de dilectione in effectu, sed etiam in affectu. Neque enim in effectu vnus pra alio diligere potes, quin simul in affectu illum pra alio diligas, quia diligere in effectu vnus pra alio, est conferre illi bonum aliquod altero omisso: diligerè in affectu vnus pra alio, est velle conferre illi bonum altero omisso. Ergo impossibile est posse te, & teneri vnus proximum diligere pra alio in effectu, quin simul in affectu teneris.

2 Neque aduersus haec obstat August. loco relato, cum dixit omnes

omnes homines æque diligendi sunt, sed cum omnibus proficere non possis, &c. Vbi videtur distinguere dilectionem à beneficentia, &c. in dilectione affirmat esse æquales, secus in beneficentia, quod clarius dicit c. 6. ad Galas. super illa verba, Operamur bonum ad omnes, maxime ad domesticos filios. Omnibus insuper dicitur dilectione vita optanda est, et non omnibus eadem possint exhiberi dilectionis officia. Non, inquam, hæc obstat. Omnes enim ex parte nostra sunt æqualiter diligendi, quia omnibus debemus velle æque benefacere, si omnibus possumus. At casu quo omnibus proficere non possumus, tenemur coniunctionem minus coniuncto præferre, & hoc velle.

Difficultas autem est, qui proximi, & quibus in eventibus præferendi alii sunt? Et casus procedit, cum obligatus es omnibus benefacere, neque potes, sed necessitas aliquis omitterendus est, quis debet omitti?

Pro quo suppono primo, charitatem semper obligare ad præferendum eum, qui tibi coniunctior est altero tunc ita coniuncto; quia, vt rectè ait D. Thom. 2. 2. q. 26. art. 6. cum est aliquis ordo ferendus, ille præferendus est, qui principio ordinis fuerit coniunctior. Duplitem autem quis esse potest coniunctio: principio charitatis, iuxta duplex charitatis principium. Primum si sit coniunctior diligenti. Secundum si sit coniunctior Deo, propter quem omnia diliguntur. Contingit autem sæpe esse quem diligenti coniunctiorem, quia est consanguineus, & alter extraneus, & Deo minus coniunctum, quia est minus sanctus, & tunc est difficultas infra examinanda, quæ coniunctio præponderet.

Secundo suppono coniunctionem respectu Dei vnicam esse in specie, quæ sit per sanctitatem: in hac tamen sunt varij gradus, iuxta maiorem, vel minorem sanctitatem, ita vt ille erit Deo coniunctior, qui magis sanctus est, & ille minus coniunctus, qui minus sanctus est. At respectu diligenti multiplex est coniunctio: alia naturalis, vt consanguinitatis, alia humana, vt amicitia, patrie, societatis, alia spiritalis, qualis est inter omnes fideles, & præcipue inter eos, qui eundem religionis sunt, inter Confessarium, & penitentem, inter prædicatorem, & suo medio conuersam ad fidem, & maxime superiorem, & subditum.

Tertio suppono proximis pati posse necessitatem tui auxiliij in diversorum bonorum genere, alius in spiritalibus, alius in temporalibus, & alius extremè indigere potest, alius solum grauior. Et quidem in hac computatione attendenda sunt regulæ superiori puncto posita. Ex illis enim constat necessitatem extremam spirituales cuiuslibet temporali necessitati etiam coniunctissimi esse præferendam, siquidem propria vitæ præferunt: si autem spiritalis necessitas solum grauis sit, sicut cum iactura totorum bonorum graui occurrere non obligatis, ita neque cum iactura illorum, qui tibi coniuncti sunt; nisi tamen patiens spiritalis necessitatem, æque tibi coniunctus est, ac patiens temporalem, sine dubio ille huic est præferendus.

Quarto suppono necessitatem proximorum posse esse variam etiam in eodem genere bonorum: nam in vno potest esse extrema, in alio grauis, & quando in vtroque est grauis, vna potest esse alia maior. Item possunt proximi, se inuicem in coniunctio- nibus excedere, ita vt coniunctior in consanguinitate, in amicitia & in spiritali vinculo sit omnino inferior. Quapropter vix potest tunc desinere, quis debeat in amore præferri, quia satis tunc dubium est, quis absolute principio charitatis sit coniunctior. Penultima tamen sunt circumstantiæ occurrentes, tum necessitas, tum ipse futuri fructus, tum præcipue ex cuius salute maior aliorum speratur fructus: & ex his iudicium ferendum est, sic Suarez disp. 9. sect. 4. n. 11. sine. His positis comparando naturaliter coniunctos cum spiritaliter iunctis.

Primo dubitatur, an coniunctio naturalis præferenda sit spiritali, vt an pater naturalis præferendus sit spiritali, etiam pater, & filius naturalis spiritali subdito, & sic de reliquis?

Respondeo coniunctionem naturalem per se esse necessariam præferendam, quia hæc est intimior coniunctio, antiquior, & immutabilior, & maior beneficio fundata: sic Suarez disp. 9. sect. 4. n. 11. Coninch. disp. 25. n. 149. & 161. Et quidem, in necessitatibus temporalibus credo omnino certum debere patrem carnalem spiritali præferri, & filium naturalem spiritali subdito, & sic de reliquis. Solum de necessitate spiritali censent aliqui patrem spirituales esse præferendum, sic Bonacina disp. 3. q. 4. de charitate q. 5. in fine. cum Abulens. in Math. q. 66. & Reginald. lib. 4. n. 17. Valent. disp. 3. q. 4. punct. 5. versic. tertio sequitur, quia in spiritalibus bonis videtur pater spiritalis tibi coniunctior, quam carnalis. At omnino tenendum est contrarium, cum Suarez supra q. 5. num. 19. Coninch. & aliis ab eis relatis, quia carnalis coniunctio non solum obligat ad prouidendum sic coniunctis in bonis temporalibus, sed præcipue in spiritalibus, vt pote magis necessitatis. Ergo obligat ad præferendum hos sic naturaliter coniunctos eis, qui solum extrinsecè, & in spiritali coniuncti sunt.

Neque obstat Ambrosius lib. 1. offic. cap. 8. quem sequitur D. Thom. q. 26. art. 8. ad 1. dicentem. Neque enim minus vos diligo, quos in Euangelio genui, quam si in coniugio suscepissem, non enim vehementior est natura ad diligendum, quam gratia: plus certe diligere debemus, quos perpetuo nobiscum putamus, quam quos tantum in hoc sæculo. Non inquam, obstat;

Res. de Castro Sum. Mor. Pars I.

quia S. Ambrosius loquitur de amore, quem ipse erga filios spirituales habebat, neque agit de obligatione illos præ aliis amandis cum autem dicit plus esse diligendos, quos perpetuo nobiscum putamus futuros, quam tantum in hoc sæculo, loqui potest vel de amore complacentiæ, vel certe extra casum necessitatis, vel non comparat spiritaliter coniunctos cum carnaliter iunctis, sed absolute sanctos cum peccatoribus, & tunc certum est sanctos esse magis diligendos.

Item non obstat Prælatum obligatum esse sibi subditis prouidere in graui necessitate, vt inde colligatur subditos filios naturalibus, aut saltem fratribus naturalibus, alioquo consanguineis remotis, tum in temporalibus, tum in spiritalibus esse præferendos, quia si loquamur de consanguineis intra primum gradum omnino, tam in temporalibus, quam in spiritalibus sunt præferendi illis, quorum cura tibi commissa est, quia non censeri illorum iura suscipere derogando obligationi naturali debet iis subueniendi. Extra primum gradum non est ita certum, cum non sit ita stricta coniunctio, & ita poterit obligatio subuenienti subditis vinci, sic Suarez disp. 9. sect. 4. n. 12. Coninch. disp. 25. dub. 9. n. 168. & 169. iuncto, n. 151. Si autem loquamur de subditis religiosi, valde probabile reputat Coninch. n. 152. & 171. posse, & debere Prælatum illis prius prouidere, quam quibuscumque consanguineis (excepto parente) tam in temporalibus necessitate, quam in spiritalibus, quia ipsi se totos religioni tradiderunt, & loco parentis religionem susceperunt, & sub ea cura eos religio recipit.

Sed quid si consanguinei sint minus sancti, vel forte peccatores, præferendi sunt extraneis sanctioribus? Affirmat Gabr. in 3. dist. 29. art. 2. concl. 7. & ibi Magist. Mouentur, quia sunt Deo magis coniuncti. Sed charitas primò respicit Deum. Ergo primò respicit, qui Deo coniunctiores sunt. Item sanctiores diliguntur à Deo præ aliis. Ergo qui eos præ aliis diligeret, voluntati diuinæ se conformaret. Nihilominus dicendum est consanguineos, etiam peccatores, sanctioribus extraneis esse præferendos, cum in spiritalibus, tum in temporalibus in casu necessitatis, & in quo semper loquimur, sic Suarez disp. 9. sect. 4. n. 19. Coninch. disp. 25. dub. 9. n. 149. cum D. Thom. communiter recepto q. 26. art. 7. Ratio est, quia ex charitate obligatis sanguine iunctis, quia tibi iuncti sunt succurrere. At sanctitas non tibi inducit hanc obligationem. Ergo. Item charitas naturam perficit, sed natura inclinatur amare tibi coniunctos sanguine, potius quam meliores, & sanctiores. Ergo sunt in dilectione præferendi.

Neque obstat contraria. Ad primum dico sanctiores esse Deo magis coniunctos, & obiecta magis diligibilia secundum se, ac proinde magis amanda esse amore complacentiæ, non approbationis: at non esse obiecta, quæ ex obligatione sunt magis diligenda amore absoluto, & appreciatiuo. Alias obligatus es sanctiores diligere, illisque prouidere, potius quam tibi in peccato existentibus.

Ad secundum dico Deum amare sanctiorem præ minus sancto, at tu non tenentis amare illum, nisi solum amore complacentiæ, ac amore absoluto, & desiderio efficaci minus sancto tibi coniuncto potes desiderare eam, & maiorem sanctitatem, quia in hoc desiderio diuinæ voluntati te conformas. Adde rationem diligendi esse Deum, sed obligatio vnam præ alio diligendi non tam ex coniunctione ad Deum, quam ex coniunctione ad diligentem desumenda est.

Secundo dubitatur comparando naturaliter iunctos cum iunctis humana coniunctione, an coniunctio naturalis semper præferenda sit humane coniunctioni, vt an pater, frater, vel consanguineus præferendus sit amico, & benefactori?

Respondeo omnes hos non esse necessariò præferendos, sæpe enim amicitia ita arcta esse potest, & beneficentia ita eximia, vt coniunctionem consanguineam intra secundum gradum euincat, sic docet Valent. 2. 2. disp. 3. q. 4. punct. 5. versic. quarto sequitur. Bannes 2. 2. q. 26. art. 8. in fine, dub. 1. Coninch. disp. 25. dub. 9. n. 156. Solum est dubium de consanguineis in primo gradu, nempe de filio respectu patris, & de patre respectu filij, & de fratribus inter se, an ij necessariò debeant semper præferri amico, & benefactori insigne? De patre, filio, & vxore ferè omnes Doctores sentiunt esse necessariò præferendos cuiuslibet amico, & benefactori ob horum strictissimam coniunctionem, sic docent cum D. Thom. 2. 2. q. 26. art. 6. & 9. omnes eius expositores. Coninch. disp. 25. dub. 9. n. 155. Valent. 2. 2. disp. 3. q. 4. punct. 5. versic. quinto sequitur, & alij apud ipsos. Neque enim, vt ait Aristot. 8. ethic. cap. ult. Diis, parentibusque possunt reddi æqualia. Solum in casu quo pater, filius, & vxor obligationi debent sui muneris non satis fecerint, sed potius contrarium facere procurauerint, existimant plures Doctores te posse amicup, & benefactorem insignem illis præferre, non tamen ad id teneri, sic Suarez disp. 9. de charitate, sect. 4. num. 15. Coninch. aliis relatis disp. 25. dub. 9. à numer. 155. Valentius disput. 3. questio. 4. punctum 5. versic. nihilominus. Quod possis præferre probo, quia licet vna virtus excellentior alia sit, ex suo genere: at in indiuiduo potest inferior vincere superiorem, saltem quoad obligationem exercendi proprium actum, vt contingit in die festo, cuius obligatio audiendi sacrum cessare solet ob exercitium virtutis misericordie cum proximo grauior meo auxilio indigente. Ergo licet pietas in parentem, filium, & vxorem longe superet virtutem amicitia, & gratitudinis;

At ita potest esse defra amicitia, & gratitudo ob singularia beneficia, ut vincat pietatem, quæ amentis circumstantiis videtur indebita. Quod verò non teneatis probò, quia esto consanguineus ob mala opera in re facta aliquid de iure sibi debito amiserit, remittere illis possum, & ius illorum, & integrum, quod à natura habent, conseruare.

11. Quod si fratrem compares cum amico, & benefactore. Affirmat Lorca 2. 2. q. 26. art. 9. n. 4. ratò fore peccatum mortale amico, & benefactori postponere, iuxta illud *Proverb. 18.* Vir amabilis ad societatem magis amicus erit, quam frater. Dicendum tamen est semper esse peccatum mortale in extrema necessitate præferre amicum, & benefactorem fratri, nisi in casu superius dicto, cum frater iura fraternitatis violasset, vel amicus esset insignillimus benefactor, quia coniunctio fraternitatis est nimis stricta, quam derogari non deest ob quæcumque signa amicitia, & benevolentia. Adde, ad exaggerandam alicuius amicitiam vtitur comparatione fraternæ dilectionis, & affirmamus illos amare, ac si fratres essent. Ergo fratres amici per se sunt necessitudo præferendi. Neque obstat locus *Proverb. 18.* tibi enim tantum significatur societate amici nos magis delectari, quam cuiuslibet consanguineis vel significat interdum amicum esse nobis fideliorum, & utiliorum fratre. Ex quo tamen non sequitur esse in necessitate præferendum.

12. Hinc inferitur, quid dicendum sit de patre, vxore, filio, & fratre comparatis cum creditore?

Respondeo hos in extrema necessitate existentes creditori esse præferendos, quia cessat obligatio soluendi debitum, cum hos habes extremè indigentes. ita Torres *disp. 82. dub. 9. ad fin.* Bonac. *disp. 3. q. 4. punct. 4. n. 3.* Lessius *l. 2. c. 16. n. 14.* Coninch. *disp. 25. dub. 9. n. 163. c. 169.* Imò si graui necessitate laborant, non videtur improbabile hos creditori simili necessitate laboranti posse præferri, quia tui necessitas grauis & excusat à restitutione debiti antea contracti, vt defendit Lessius *lib. 2. cap. 16. dub. 1. n. 20.* Ergo etiam necessitas horum, qui ita tibi coniuncti sunt, reputare enim potes propriam eorum necessitatem.

13. Tertio dubitatur comparando coniunctos in eodem ordine, quos debeas præferre, cum omnibus occurrere non possis. Communis est sententia in coniunctione naturali patrem omnibus esse præferendum, secundò matrem, tertio vxorem, quarto filios, quia illo ordine sunt tibi coniunctiores. sic Coninch. *disp. 25. de charitate, dub. 9. num. 149.* Bonacina *disp. 3. quest. 4. punct. 5. numer. 2.* Suarez *disp. 9. sect. 4. à num. 5.* Valent. 2. 2. *disp. 3. quest. 4. part. 5. post medium.* Sed aliqui Doctores hunc ordinem inuertunt. Affirmant namque matrem patri esse præferendam, tum quia magis amat filium, tum quia in eius educatione plus laborat.

Sed absolute retinenda est communis sententia; neque enim hæ rationes præponderant ei, quàm pater pro se habet, scilicet esse filij principium: ob cuius causam tenetur artius, quàm mater filio providere, & illius curam gerere: Alij affirmant vxorem parentibus esse præferendam, iuxta illud *Genes. 2.* Quamobrem relinquet homo patrem suum, & matrem, & adheret vxori suæ, & Matth. 19. *Iam non sunt duo, sed vna caro.* Sed quilibet se ipsum præferre debet parenti. Ergo etiam vxorem præferre debet. Cæterum hæc non conuincunt; quia hæc solum probant quoad electionem status vxorem esse præferendam, & quoad ea, quæ ad gubernationem domus pertinent, non tamen quoad extremam necessitatem. Alij deinde præponunt filios, tum parentibus, tum vxori parentibus præponunt, quia amor filiorum est antiquior, & cura illis prouidendi artior est in parte, quam in filio respectu parentis, iuxta illud 2. ad Corinth. 12. *Nec enim debent filij parentibus thesaurizare, sed parentes filiis.* Vxori autem præponunt ob eandem rationem, & quia vxor assumitur propter filios gignendos, sic Valent. 2. 2. *disp. 3. quest. 4. punct. 5. vers. 10. decimo sequitur.* At credo parentes semper esse præferendos filiis in casu necessitatis, tum quia beneficium à patre acceptum, est omnium maximum, siquidem ex illo habes esse. Ergo sicut Deus omnibus præferendus est, quia tibi consulti esse, ita suo modo tuus pater omnibus præferri debet; tum quia occisio patris, aut illius maledictio grauius peccatum est, quàm occisio, & maledictio filij, vt constat *Exod. 12. c. Leuit. 20.* Ergo auxilium pro conseruanda illorum vita magis est debitum. Fateor tamen appetitum sepe inclinare magis ad amorem filiorum, quàm e contra: non tamen inde inferatur patrem non esse præferendum; cum charitas, & inclinatio rationalis nature ad patrem potius, quàm ad filium propendat. Neque obstat locus Pauli ad Corinth. 12. quia solum probat extra necessitatem filios, præcipue non emancipatos esse parentibus præferendos, quia filius sub cura, & prouidentia parentum existentibus tenetur pater, tum in temporalibus, tum in spiritualibus prouidere, & inuigilare pro maiore illorum profectu. Adde, neque etiam extra necessitatem in temporalibus tenetur filius, est possit prius aliis filiis prouidere, quàm parenti, quia prouidendo parenti, prouidet & sibi, cum bona parentis iure hereditatis ad ipsum deuentiant, & nemo tenetur aliis cum iactura propriorum bonorum extra necessitatem occurrere. sic Coninch. *disp. 25. dub. 6. n. 146.*

De vxore non est ita certum, an debeat filiis præferri? Credo probabilius cum Suarez, Bonacina, Coninch. & aliis esse præferendam, tum quia est principium filiorum, tum quia est tibi intimo vinculo coniuncta. Neque solum propter filios assumitur, sed ad vitæ solatium. Copula autem est, quæ propter filios gignendos, vel sedandas tentationes allamenda tantum est.

14. Aduerte tamen inter hos consanguineos ita strictè iunctos, non esse mortale, assignatum ordinem inuertere; quia excessus coniunctionis non est ita grauis, & quia non est satis constans, qui excedat. sic Bonac. *disp. 3. q. 4. punct. 5. n. 2.* Suarez. *disp. 9. sect. 4. n. 8.* Secundò aduerto supradictum ordinem seruandum esse, cæteris paribus. Nam si pater sit crudelis, & mater benefica, sine dubio mater præferenda est, quia vitra vinculum coniunctionis naturalis addidit benevolentia vinculum. sic D. Thom. 2. 2. q. 26. art. 10. *Re-ginald. lib. 4. n. 311.* Bonac. *disp. 3. q. 4. punct. 5. n. 2.*

15. Quod dictum est de his consanguineis, dicendum est de reliquis, illos esse aliis præferendos, cæteris paribus, qui tibi magis coniuncti sunt; & proportione seruata, dicendum est de tibi coniunctis spirituali titulo; patrem, inquam, spiritualem præferendum esse filio spirituali, & hunc fratibus spiritualibus. sic Bonacina *supra num. 4.* At si filius spiritualis non tantum sit filius in lata significatione, qualis est tua industria ad fidem conuerfus, sed etiam stricta, videlicet quia sub tua cura est, quia illius es pastor, censo eius bonum patri spirituali præferendum esse; quia pater spiritualis non est tibi commendatus, sed potius tu ipsi subditus autem tibi omnino commendatus est. Ergo teneris subditum præferre cuiuslibet alij, qui tibi naturaliter non est coniunctus.

16. Duplex restat comparatio. Prima benefactoris cum beneficiario, qui debeat præferri?

Respondeo benefactorem ex hoc titulo semper præferri debere, quia beneficium acceptum obligat recipientem, vt gratum se benefactori ostendat. At beneficium datum non obligat ad vitam gratitudinem. Cum hoc tamen stat, beneficium sæpè ardentius diligi à benefactore, vt rectè probat D. Thomas 2. 2. q. 26. art. 12. Valent. *disp. 3. q. 4. punct. 5. in fine, vers. 10. undecimo sequitur.* Suarez. *disp. 9. sect. 4. n. 9.*

Secunda comparatio est peccatoris cum iusto, fidelis cum infideli. Et respondeo cæteris paribus fidelem, & iustum peccatori, & infideli esse præferendum, sicut & magis iustum minus iusto, quia in illo genere coniunctionis artius tibi iunguntur, & videtur constare ex illo ad Galat. 6. *Dum tempus habemus operemus bonum, ad omnes, maxime ad domesticos fidei, sic ex communi sententia tradit Coninch. disp. 13. dub. 9. num. 142.* Cæterum credo te posse, (est non tenearis) peccatorem in extrema necessitate temporali laborantem præferre homini iusto: quia in peccatore est periculum æternæ condemnationis, quod non adest in iusto. Deinde quia in peccatore videtur sensum cum corporali necessitate adesse spiritualem. sic Bonac. *disp. 3. q. 4. punct. 5. n. 3. in fine.*

DISPVATIO II.

De externo effectu charitatis, qui est elemosyna.

VARIJ enumerant effectus charitatis, alij interni alij externi. Interni sunt complacentia, desiderium, gaudium, in bono Dei, & proximi, misericordia in proximum, quæ consistit in compassione alienæ miseræ: de quibus effectibus nihil speciale notandum occurrit, videatur D. Thom. 2. 2. q. 27. art. 2. q. 30. vbi eos optime explicat. filij sunt effectus externi charitatis, in quibus explicandis DD. sermonem protrudunt. Primus est generalis, qui est beneficentia, quæ, vt ait D. Thom. 2. 2. q. 31. communiter receptus, consistit in faciendo alicui bene: at quia dupliciter proximo facere bene potes, corporaliter, inquam, & spiritualiter, ideo beneficentia diuiditur in corporalem, & spiritualem. Corporalis beneficentia arrogat sibi nomen elemosynæ, spiritualis beneficentia vocatur correctio; & iuxta hanc diuisionem disputatio erit de elemosyna, sequens de correctione.

PVNCTVM I.

Quid sit elemosyna, & quotplex.

1. Expenditur definitio elemosynæ, & à qua virtute procedat.
2. Duplex est beneficentia, corporalis, & spiritualis, & vtrique explicatur.

Elemosyna est alienæ miseræ subleuatio. sic diuus Thom. 2. 2. quest. 31. art. 1. & cum eo omnes Doctores. Hæc subleuatio si procedat ex voluntate præcisè, quæ tibi aliena miseriam displicet, eamque remouere intendis, erit actus exterior virtutis moralis.